

COSINZEANA

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ

Redactor:
SEBASTIAN BORNEMISA

Cuprinsul:

Dr. Ioan Lupas: Gheorghe Barițiu, articol comemorativ.

Aleksandru Cira: Gheorghe Barițiu, articol comemorativ.

Radu Mărgean: Rechem în sara asta tristă, poezie.

Ion Agârbicean: Căsnicia lui Ludovic Petrescu, nuvelă.

V. Stoica: Clamo, Răvaș, poezii.

S. Bornemisa: Cincinat Pavelescu și Cerna, dare de seamă.

I. Ciocârlan: Cina, schiță.

A. Fogazzaro – D. Tomescu: Misterul poetului, roman.

S. B.: Lungit pe divan...

* * * Tărănă de pe drum.

SCRISORI DELA REDACȚIE

GHICITURI

ILUSTRĂȚII:

Gheorghe Barițiu, Părinții lui Gh. Barițiu, Capacul dela orologiul lui G. Barițiu, Bombardarea apașului Bonnot, Principii moștenitori ai Balcanului, Luntrea lui Columbus și o corabie modernă, Haine după ultima modă din Paris.

„COSINZEANA”

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ SĂPTĂMANALĂ

având colaboratori reguțați pe: *Ion Agâr-biceanu, Zaharie Bârșan, T. Liviu Blaga, Ermil Borcia, Alecsandru Ciura, Ilarie Chendi, D. N. Ciotori, A. Cotruș, Ion Dragoslav, P. Dulfu, Victor Eftimiu, S. C. Făgețel, Mihail Gașpar, Dr. M. Hârsu, Liviu Marian, V. C. Osvadă, Ecaterina Pitiș, Aurelia Pop, Liviu Rebreanu, I. U. Soricu, D. Tomescu, Gavril Todica, Viora din Bihor*, și alții — e nu numai cea mai ieftină revistă românească de felul acesta, ci și cea mai potrivită pentru toate familiile române.

ABONAMENTUL E:

Pe 3 luni pentru Austro-Ungaria . cor.	3—
Pe ½ de an ” ” ” ” ”	6—
Pe un an ” ” ” ” ”	12—
Pentru străinătate pe trei luni . . .	5—
” ” pe jum. de an . . .	10—
” ” pe un an . . .	20—

Abonamentele se plătesc înainte.

Pe credit revista nu se dă nimănui.

Premiile „Cosinzenei”.

Între abonații, cari plătesc înainte pe un an abonamentul, se sortează la sfârșitul anului, în ajunul Crăciunului, opt biblioteci de câte 25 coroane una, drept cadou de Crăciun, cu cele mai noi cărți literare, pe ales.

Rugăm pe toți, cari înțeleg și apreciază nizuința noastră, să binevoiască a ne da mână de ajutor, prin câștigarea de abonați număroși, pentru ca, cu ajutorul tuturor, să putem face din „Cosinzeana” o revistă literară din cele mai desăvârșite, pentru familiile române, care să le fie totodată o bună armă de apărare împotriva influințelor literare streine, ivite prin intrarea unor reviste streine prin familii de-ale noastre, și un mijloc de a cultiva dragostea de literatură și cultură românească, până și în familiile cele mai modeste.

Administrația revistei

„COSINZEANA”

Orăștie—Szászváros.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A apărut

POEMELE SINGURĂTĂȚII

de VICTOR EFTIMIU, autorul neîntrecutei piese: „Înșiră-te mărgărite”. — Volumul elegant, pe hârtie fină, de 224 pagini, cuprinde toate poeziile talentatului scriitor, care într’o formă ușoară, singură în felul ei în literatura noastră, ne redă în versuri pline de măestrie și de farmec sentimentele unui suflet de-apururi zbuciumat.

Volumul a apărut în editura „LIBRĂRIEI NAȚIONALE” din Orăștie — Szászváros.

Prețul unui exemplar e cor. 2—. Pentru România Lei 2.50. — La comandă de peste 5 exemplare se espediază franco; iar la una de peste 10 exemplare se dă un rabat de 10% și se espediază franco.

Depozit românesc

de

PIANE ȘI ARMONIURI în Sibiu, str. Cîsnădiei 7.

Piane și pianine din cele mai bune fabrici din Austria și Germania, în nuc mat sau poleit, în lemn negru, mahagon, palisandru veritabil, construcțiune modernă, cadru pancerat, agrafe, moderator etc., — se pot cumpăra cu preț foarte favorabil în depozitul meu. Transportul și pachetarea sunt gratuite. Școalele, reuniunile de cântări și alte instituții culturale primesc favor special.

Armoniuri de școală
bune și solid lucrate.

Rog sprijinul onoratului public român.

Cu distincție stimă

TIMOTEI POPOVICI,
profesor de muzică

Sibiu—Nagyszeben
Strada Cîsnădiei 7.

GOSINZEANA

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ

* * *

REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA

GHEORGHE BARIȚIU

— 100 DE ANI DELA NAȘTEREA LUI —

de Dr. I. LUPAȘ

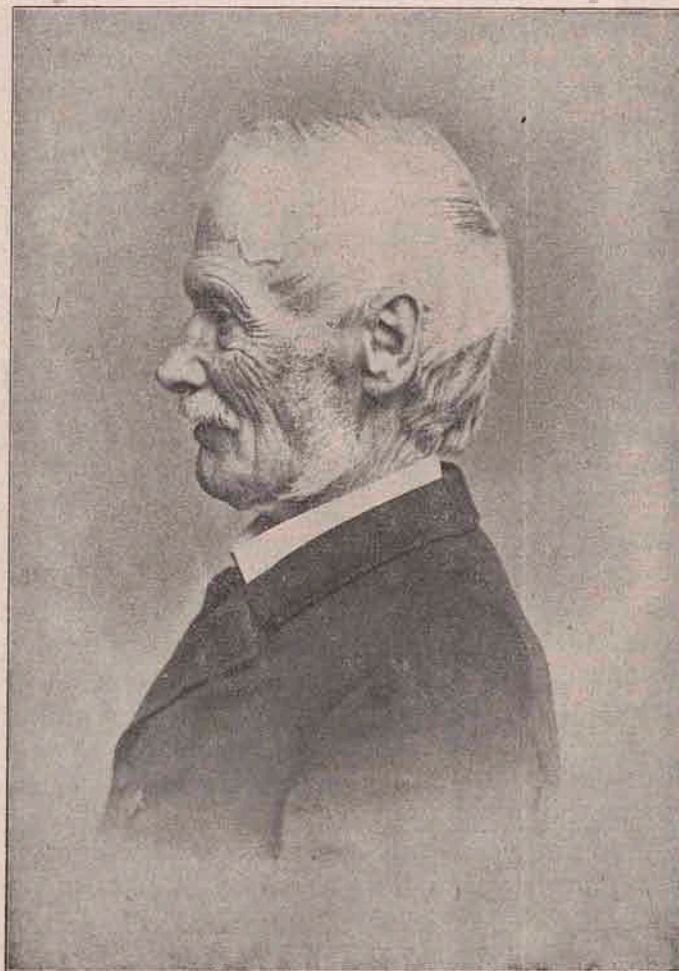
Opera de cultură și educație națională începută de Eliade Rădulescu pentru Românii din Muntenia și de George Asachi pentru cei din Moldova, pentru Românii din Ardeal o îndeplini timp de jumătate secol Gheorghe Barițiu. Precum Rădulescu și Asachi, tot astfel și Barițiu își petrecu viața întreagă într-o muncă culturală necurmată, redactând ziare, scriind cărți și calendare, traducând piese de teatru, organizând școli și societăți culturale și făcându-se „tuturor toate”, ca pe toți să-i lumineze și să-i pornească pe calea progresului cultural, social, economic și politic.

George Barițiu s-a născut în 12/24 Maiu 1812 în Jucul-de-jos, lângă Cluj. Străbunii lui se așezară în părțile acestea, coborînd din districtul Cetății de piatră, unde prin vitejia lor câștigară, dimpreună cu mulți alți Români din partea locului, prin veacul al XVIII-lea, diplomă nemească. Tatăl lui, Ioan Pop Barițiu slujind la altarul Domnului timp de 60 ani (1809—1869) a fost un bun povățuitor al poporului și părinte vrednic, care s-a jertfit pentru a da o creștere cât mai aleasă fiilor și ficelor sale. George își petrecu primii ani ai copilăriei în

evlavia și liniștea cuvioasă a casei preoțești, unde cea dintâiu carte, ce i s-a pus în mână fu psaltirea, iar în loc de dascăl, care să-l instruiască în meșteșugul scrisului și al cetitului, bunicul său a fost acela, care i-a descursat rostul și taina slovelor bătrânești. La vârsta de 8 ani fu trimis dimpreună cu fratele său Alexandru la Trăscău, să învețe carte ungurească și latinească. De aici ajunge peste 3 ani la Blaj, iar peste alți 4 ani la Cluj, pretutindeni fiind cel dintâiu în ale învățăturii.

După terminarea gimnaziului se întoarce iarăș la Blaj și intră în seminar cu gândul de a se face mai târziu preot, după cum va fi fost dorința părinților săi și după cum cerea tradiția familială a caselor preoțești, că darul preoției să nu se piardă, ci să se moștenească din tată în fiu.

Cei patru ani petrecuți în seminarul din Blaj au fost de o influință hotărâtoare pentru dezvoltarea ulterioară a tânărului Barițiu. Aci a început a-și cercă iscusința condeiului, compunând, ori traducând și localizând câte o piesă dramatică pentru reprezentațiile, pe cari începuse a le da cu colegii săi în sărbătorile Crăciunului, iar în ceasuri de avânt liric murmurând, ca ori ce tânăr, sfioase șoapte în versuri, cărora nu le eră dat să vadă lumina tiparului, căci după propria lui mărturisire din tot ce a scris până la vârsta de 25 de ani nimic n-a păstrat, pentru că n-a merită deloc.

O eșecție formează totuș versurile întitulate *Înstrăinații* „cumpuse de G. Barițiu și la anul 1835 cântate de diletanții din clerul cel tânăr pe teatru Seminariului din Blaj“.

Aceste versuri le-a publicat mai târziu Barițiu în nr. 18 al *Foii literare* din Brașov, 1838, în forma următoare:

UN TÂNĂR:

Murăș, Murăș apă lină
Prea de mulți streini ești plină,
Someș apă ta-i prea rece
Ca de veacuri zece.
Împrejurul tău n-am stare
N-am bine și 'ndestulare,
Oh ce 'nstreinare!

Arieșul sărăcește,
Oltul tot se mai iuțește,
Streiul seacă, ostenește,
Nici una nu crește,
Târnavele-s prea sărate
Turbure 'n mol înglodate,
Oh, ce răutate!

Munții reci fără simțire,
Câmpii fără de rodire
Toate 'mbracă altă fire,
Oh tristă privire!
Trecem, trecem frați dincoace
Unde ceriul toate coace
Vântul suflă pace.

UN BĂTRÂN:

Anul trece, altul vine
Eu tot nu mai dau de bine,
Când va fi să-mi însărine
Zilele de dureri pline.

Șaptezeci de ani și șase
Fără țară, lege, casă
Nedreptățile m'apasă
Ah, sfărmate-a mele oasă!

UN ÎNGER:

Priviți, vedeți colo departe
Cum ceriu 'n două se împarte,
Fiul timpului sosește
Și spre voi privește.
Treceți, mergeți înainte
Cererea voastră ferbinte
E luat' aminte!

Din cuprinsul acestor versuri primitive se vede că tânărul de 23 de ani eră preocupat de gânduri serioase, îl munciă și pe el soarta tristă a neamului și căută să se mângăie pe sine și ai săi cu nădejdea într'un viitor mai frumos, pe care îl va aduce „fiul timpului...“

În aceste încercări modeste de versificație s-ar fi putut întrezări de pe atunci preludiul unei activități serioase și impunătoare, ce aveă să urmeze încurând.

După terminarea cursurilor seminariale, lui G. Barițiu i s-a încredințat catedra de fizică la liceul din Blaj, unde n-a rămas însă decât un an, căci chemat fiind la Brașov, ca profesor la școala neguțătorilor români, a plecat în acest oraș, unde i se oferiă teren de muncă rodnică și binefăcătoare. La 1836 deschise școala românească din cetatea Brașovului numai cu 12 elevi, dar acest număr se urcă repede la 80, așa că încurând trebui să-i vină ca ajutor alt seminarist din Blaj, Andreiu Murășan, încruntatul cântăreț al durerilor noastre seculare. Cu ajutorul acestuia organizează și conduce Barițiu școala în serviciul căreia nu aveă să rămână mai mult decât 9 ani de zile. Căci curând după sosirea lui la Brașov, în această cetate de întâlnire a Românilor despărțiți prin hotare geografice și graniți politice, un drum nou se deschide vieții sale, un drum greu și prea puțin umblat, pe care înainte de Barițiu nici un Român ardelean, și după el iarăș foarte puțini, l-au putut străbate cu atâta cinste și ispravă.

În cartea sorții nu eră scris, ca glasul lui Barițiu să se piardă în fumul de tămâie al vreunei bisericuțe de pe Târnavă, nici în colbul școlii neguțătoresți din Brașov. Un amvon, o catedră ar fi fost locuri cam înguste pentru acel belșug de energie, care sălășluja în inima lui, predestinându-l astfel a munci pentru o chemare mai înaltă și mai grea. Nu duhovnic cu câteva sute de suflete, nu profesor de fizică ori de științe comerciale, ci un dascăl al tuturorora, marele și neobositul dascăl al neamului și al vremii sale; iată ce eră să devină acel Gheorghe Barițiu, cărui i s'a zis mai târziu — și nu fără merit — Nestorul ziaristiceii românești din Ardeal.

La 1838 Barițiu a înființat, în tovărășie cu tipograful Ioan Gött, „*Gazeta de Transilvania*“ și „*Foia Literară*“, numită după o jumătate de an „*Foia pentru minte, inimă și literatură*“, pe cari le-a condus cu dibăcie și în spirit curat național, timp de 12 ani, până când cârmuirea Ardealului l-a oprit dela redactarea acestor foi, încredințându-le lui Iacob Mureșan. Dar Barițiu a rămas și mai departe colaborator de frunte al foilor dela Brașov și pe timpul când conduceă fabrica de hârtie dela Zărnești, al cărei director a fost două decenii. Dela 1868 înainte el redactează revista „*Asociațiunii transilvane pentru literatura și cultura poporului român*“, și mai târziu alături de aceasta ziarul politic „*Observatoriul*“ (1878–85). Dacă la 1838, când a pornit să lumineze mulțimea prin foile din Brașov și să trezească în Români conștiința națională, împrejurările

Părinții lui Gheorghe Barițiu

nu-i permiteau lui Barițiu să dea un program bine precizat, ci el pornise la drum cu inima îndoită între teamă multă și nădejde sfioasă, după 4 decenii de activitate publicistică, el fixează pentru „Observatoriul“ programul următor: 1. Observatoriul va trata chestiuni politice, național-economice și literare. 2. Va insista pentru egalitatea de drepturi și egala îndreptățire între toate împrejurările fără distincțiune de clase sociale, de naționalități, de confesiuni și provincii, prin urmare va lucra pentru păciuita conviețuire a tuturor cetățenilor statului. 3. Chestiunile naționale-economice le va discuta în sensul și la înălțimea științelor moderne. 4. Pentru înaintarea învățământului și a culturii genuine la conaționalii și compatrioții săi, va conlucra cu diligență atât mai mare, cu cât lipsa lui se simte mai tare peste tot în patria noastră. 5. Evenimentele zilei le va înregistra după informațiuni cât se poate mai sigure și le va comenta în mod obiectiv. Programul acesta, pe care-l mărturisise Barițiu la 1878, dar nu-l pu'use tipări în fruntea foilor sale din Brașov la 1848, l-a îndeplinit în bună parte și prin aceste foi. Și a făcut în unele privințe mai mult decât se putea spune într-un program politic din Ardeal. Prin faptul că a reușit să câștige pe cei mai însemnați scriitori din principatele române ca colaboratori ai foilor din Brașov, a făcut începutul unei apropieri, unui schimb de idei din ce în ce mai viu între Românii din diferitele țări. Barițiu „a îmbrățișat în scrisul său, pe Românii din toate ținuturile și a contribuit astfel, mai mult decât oricine până la dânsul, la pregătirea unității culturale a neamului, pe care totdeauna a prețuit-o ca cel mai mare ideal“ (N. Bănescu: G. Bariț pg. 31).

Adevărat că Barițiu a luat parte activă la

toate mișcările politice ale Românilor ardeleni, iar pentru aceea politica nu l-a făcut nicio dată nesimțitor pentru trebuințele culturale ale neamului, ori chiar disprețuitor pentru îndeletnicirile literare ale contemporanilor, cum se întâmplă să fie mulți dintre actualii politicieni români. Cu deosebită stăruință accentuă Barițiu în diferite rânduri importanța cea mare educativă a literaturii și a culturii naționale. „Îngrijirea noastră“ — scria el în „Transilvania din 1874 nr. 4—5 — de cultura și literatura națională este un cult religios al nostru, pe care-l avem de comun, la care adecă se adună toți Românii fără diferență de confesiunile lor religioase pozitive. Suntem decise a ne conserva cultul acesta comun pentru eternitate... Ura națională, pe care o întâmpinăm din cauza limbei, literaturii și culturii noastre în loc de a ne descuraja, mai vârtos ne va împintena și anima, ne va face, ca cu atât mai mult să se deștepte întru noi instinctul conservării, zelul de a sacrifica pentru sublimile scopuri și să prindă rădăcină mai afundă credința în viitorul nostru“.

Iar la 1885 scria în „Observatoriul“ (pg. 146) în acelaș senz, următoarele: „Acum în această epocă activitatea noastră pe terenul literar ar trebui să fie cu atât mai mare și mai încordată, cu cât mai mult ne vedem paralizați și cotiți la o parte în activitatea politică. Orice progres în cultivarea limbei și literaturii proprii, precum și orice progres în cultura nefalsificată și anume în cea practică, este și rămâne pentru noi un capital neperitor“.

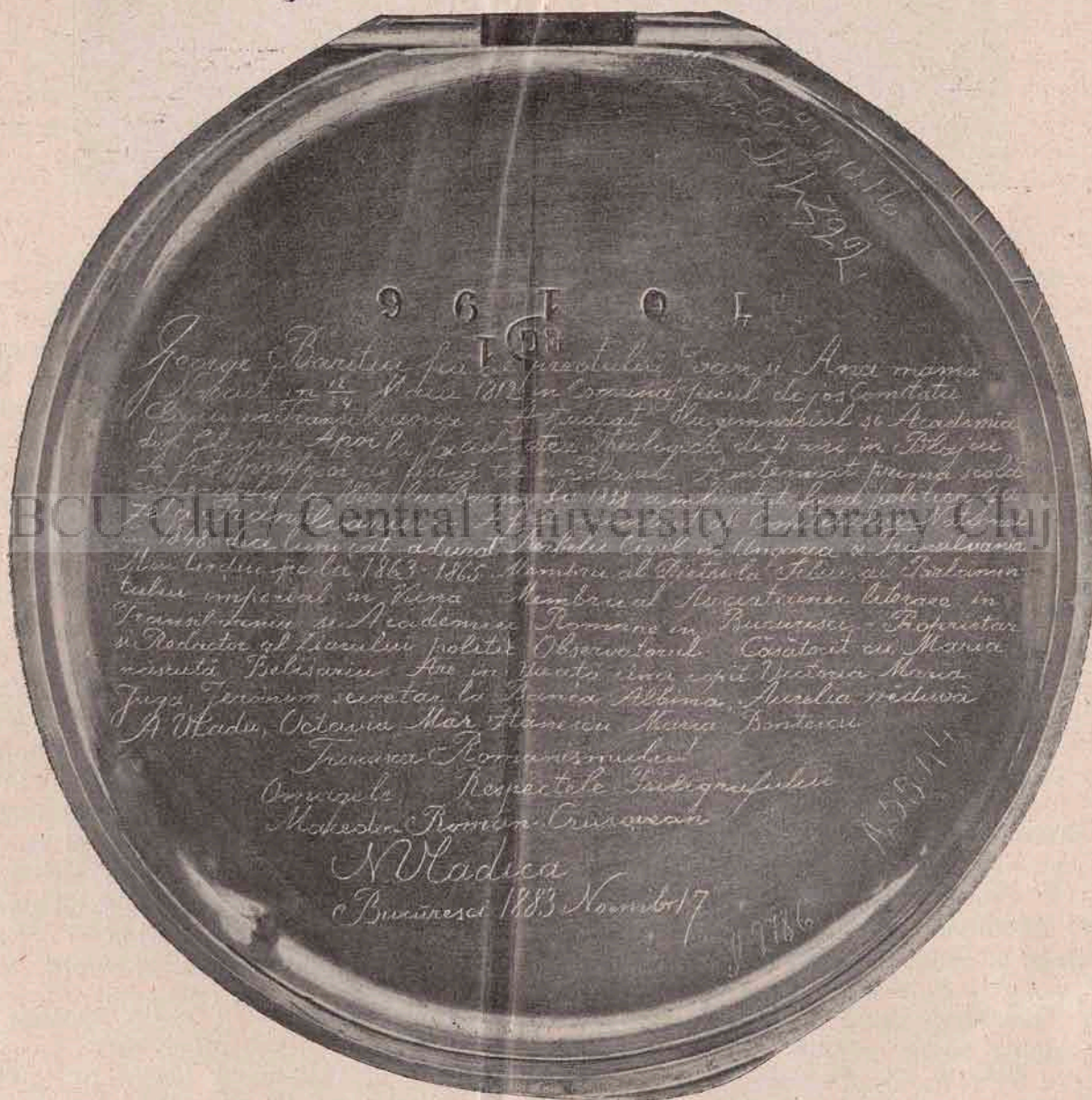
Stăruințele pentru apărarea limbei, pentru cultivarea literaturii și istoriei naționale, cum și pentru răspândirea culturii românești în straturile cele mai largi ale poporului au făcut ca

activitatea publică alui Gheorghe Barițiu să fie dintre cele mai mănoase și folositoare neamului românesc.

Viața lui dela 1838 înainte este viața foilor sale și răsunetul sbuciumărilor prin care au trecut Românii ardeleni de atunci până la 1893, anul morții lui Barițiu.

Din primăvara tinerețelor sale și până în târzia toamnă a celor 81 de ani împliniți, n-a fost un singur pas, o singură chemare a neamului românesc, la care Barițiu să nu fi aler-

gat cu toată căldura inimii, cu toată lumina minții sale. În special în istoria Românilor ardeleni cu anevoe s'ar putea întâlni în acest răs-timp de peste cinci decenii fapte și lupte — cât de însemnate ori cât de mărunte ar fi ele — la cari Barițiu să nu fi avut mai totdeauna partea leului, sprijinind și îndemnând, unde vedeă porniri bune, povățuind și îndreptând, unde cărarea îi părea greșită! De aceea amintirea lui trebuie cinstită și laudată ca a unuia dintre marii dascăli ai neamului.

Capacul mărît dela orologiul lui Gheorghe Barițiu, pe care psiligraful macedonean N. Vladica a gravat biografia marelui bărbat. E cea mai autentică biografie a lui Barițiu scrisă de el însuș. — Gravarea e adevărată artă: e scrisă atât de fin și cu litere atât de mărunte, încât cu ochii liberi numai cu sfortări foarte mari poți ceti ceva dela începutul și dela sfârșitul textului. Orologiul se află azi în posesiunea dlui Dr. A. Vlad, nepot al lui Barițiu.

Textul pe capacul orologiului, cu ortografia de azi, e următorul:

Gheorghe Barițiu, fiu al preotului Ioan și Ana mama. Născut în 12/24 Maiu 1812 în comuna Jucul-de-jos, comitatul Cluj, în Transilvania. — A studiat la gimnazul și academia din Cluj, apoi la facultatea teologică de 4 ani în Blaj. A fost profesor de fizică tot în Blaj. A întemeiat prima școală comercială la 1836 la Brașov. La 1838 a înființat foaia politică *Gazeta Transilvaniei*. — A fost membru al comitetului național în 1848 zece luni, cât a durat rezebelul civil în Ungaria și Transilvania. Mai târziu, pe la 1863—65 membru al dietei la Sibiu, al parlamentului imperial în Viena. Membru al Asociațiunei literare în Transilvania și Academiei române în București. Proprietar și redactor al ziarului politic *Observatoriul*. Căsătorit cu Maria n. Belisariu. Are în vieafă cinci copii: Victoria Maria Juga; Jeronim, secretar la banca Albina; Aurelia, văduvă A. Vlad; Octavia, măr. Stănescu; Maria Bontescu.

Trăiască Românismul!

Omagele, respectele psiligrafului macedo-român-crusovean N. Vladica.

București 1883, Noiembrie 17.

GHEORGHE BARIȚIU

— LA CENTENARUL DELA NAȘTEREA LUI —

de AL. CIURA

...scrisul lui Barițiu așa de imbielșugat a fost practic și trecător: el a fost ca acea parte din apa cerurilor pe care pământul o înghite fără a mai da râuri veșnice, dar din care se înalță pe câmpiile de catifea verde și de aur palid, hrana miilor de oameni, cari adesea uită să mulțamească.

N. Torog: Oameni cari au fost. I. 71.

Înainte cu nouăsprezece ani, într-o după amiază ploioasă de Maiu se adunase multă lume românească în Strada Morii din Sibiiu, în fața internatului de fete, să petreacă la groapă osemintele lui Gheorghe Barițiu.

Studentii de pe vremea aceea, ne adunaserăm și noi, strecurându-ne sfioși prin mulțimea aleasă, ce sta cu capul descoperit, la adăpostul umbrelor; singur Metropolitul Miron a refuzat umbrela și sta cu capul descoperit, în bătaia ploii, lângă coșciug.

Simțiam, cum inimile ni se strâng de un fior al pietății, pe care nu ni-l puteam lămuri încă îndeajuns.

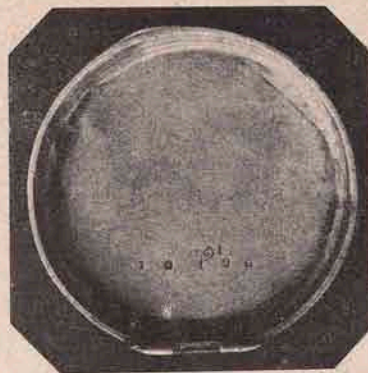
Cunoșteam de mai înainte pe bătrânul mărunț cu fruntea înaltă și ochii pătrunzători; îl vedeam, Duminecile, stând în strana lui obișnuită în bisericuța din strada Turnului, dincolo de podul peste Cibin. Stam sthingeriți în preajma stranei, înțelegând, cu mintea noastră de copil, că prea suntem aproape de acest om providențial a cărui mărime nu eram în stare s-o cum-pănim atunci după cuviință. Și o flacăra de mândrie se aprindea în fundul ochilor de copil, când bunul moșneag, cu fața încreștită și plețele albe, ne învrednicia, după biserică de câteo vorbă. Ne cunoștea pe toți aproape, prin prisma trecutului: își aminteă de părinții noștri, iar cât pentru bunicii noștri, îi fuseseră cunoscuți de aproape și neuitați tovarăși de muncă și idei.

Eră un simbol viu al generației mari dela patruzeci și opt, care se stingeă sub ochii noștri, în o vreme, când abia ni se deslușiau pe deplin, conturile aspirațiilor înalte și ale ideilor mărețe, cari au agitat sufletele lor, cari își întindeau acum aripile pentru cel din urmă sbor din lumea asta...

* * *

Dela vârsta de 26 ani până la cea de 81 Barițiu a fost cel mai harnic și neobosit luminător al neamului său. Nu s'a îndestulit cu învățămintele, ce le respândia dela catedra din Blaj și mai apoi din Brașov, ci a voit să fie: dascălul întregului neam românesc. Întemeiază cele dintâi gazete românești „Foaia Duminecii” (1837) cu litere chirilice „spre înmulțirea cei de obște folositoare cunoștințe”, apoi, după un an, „Foaia pentru minte, inimă și literatură” și „Gazeta de Transilvania”.

În ele și-a împrăștiat toată comoara sufletului său mare și a minții sale luminate, având tovarăși de muncă pe poetul Andreiu Mureșianu și pe Iacob Mureșianu.

Capacul, în mărimea reală, dela orologiul lui G. Barițiu. Scrisoarea e așa mărunț pe ea, încât în fotografie nu se vede de loc.

Munca de gazetar a fost întotdeauna o meserie ingrată, îndatorindu-l pe cel ce o luă asupra-și, să treacă prin sita minții sale toate evenimentele și toate mișcările, cari ar trebui se preocupe sufletul masei somnolente; să se agite și să se frământe singur, pentru a trezi și în sufletul cetitorului emoții, cari nu s'ar fi deșteptat niciodată, fără sbuciumul solitar al sufletului său, care se sbăteă pentru ținte mai înalte, ca acele ale trebuințelor zilnice și a binelui micii noastre ființe.

Dar cât de ingrată, cât de apostolică a fost munca aceasta pe vremea lui Barițiu, care se luptă cu greutatea începutului. El aveă să creeze din nimic o opinie publică, să deă duhul de viață masei inerte și neînțelegătoare, să trezească la conștiința demnității sale un neam întreg, deasupra căruia fâlțiau aripile negre ale demonului pierzaniei.

Barițiu și-a închinat toată viața acestei munci istovitoare, împărțind la cele patru vânturi comoara cunoștințelor și căldura inimei sale, prin foile dela Brașov, prin „Observatoriul” și „Transilvania” dela Sibiiu, rămânându-i destulă vreme și pentru a tipări calendare și dicționare și diferite tractate științifice.

Și așa, activitatea lui, se împrăștie ca lumina unei facle într-o noapte, ca acea ploaie binefăcătoare de vară, pe care pământul o înghite, ca să dea apoi roade imbielșugate.

N-a fost mișcare în sinul poporului nostru, la care să nu fi luat parte, începând cu întemeierea școalelor din Brașov, marea adunare dela Blaj, înființarea Asociațiunii, ale cărei statute le-a lucrat el în 1860 — mișcările politice din dieta Transilvaniei, mișcarea culturală dela Academia română — până la sfârșitul vieții sale, când încrederea obștei și meritele lui neperitoare l'au ridicat în fruntea celor mai înalte institute culturale ale noastre: Asociațiunea și Academia română.

Cu toată munca lui necurmată, el a ținut se lase ceva și posterității, ca și aceasta să se poată împărții de roadele minții sale luminate! El, care a scris pentru contemporani sute de volume, — dacă ar fi se adunăm articolele sale — a lăsat urmașilor trei volume: „Părți alese din istoria Transilvaniei pe 200 ani

din urmă 1683—1883“. În aceste trei volume ne-a povestit cu graiul lui de cărturar chibzuit, trecutul nu chiar îndepărtat al neamului. Sunt pagini de-o neprețuită valoare și prețul lor crește cu atât mai mult, că cele ce se spun la sfârșitul întâiului volum și apoi în celelalte două, s'au petrecut sub ochii ageri ai scriitorului.

* * *

Se împlinesc o sută de ani dela nașterea lui Barișiu și neamul își îndeplinește o datorie de onoare, sărbătorind aceasta zi, și depunându-și obolul recunoștinței la groapa unuia din marii săi fii.

Și până să avem norocul de a-i vedea chipul eternizat în bronz, să prăznuim în sufletul nostru amintirea acestui bărbat providențial, care a făcut cele moi uriașe sforțări pentru luminarea neamului.

„Dar dacă va ajuta Dumnezeu — a zis regretatul Bunea în discursul ce l-a ținut la înmormântarea lui Barișiu* — ca edificiul culturii noastre naționale să se ridice până la înălțimea, ce o contemplăm în visurile noastre cele mai frumoase, atunci urmașii nostri să-și aducă aminte cât de multe sunt pietrele, ce zac adânc în pământ, și ce tari trebuie se fie fundamentele, pe cari se razimă acel edificiu grandios, și atunci se binecuvânte țărâna, ce acopere osemintele lui Barișiu și ale înaintașilor lui“.

O O O

Rechiem în sara asta tristă

RADU MĂRGEAN

Rechiem în sara asta tristă

Seninătatea vieții mele

Și nu știu cum, mi se adună

Sub gene lacrimi de jele.

Cum mă gândesc la anii-aceia

Ce s-au trecut, ca o nălucă,

Mă înfioară amintirea,

Mă prinde-un dor nebun de ducă.

Aș vrea să plec în larg de lume

Hoinar și fără căpătâi,

Din toate, câte le văzusem

În suflet tu să-mi mai rămâi.

Cu ochii tăi cumiți și limpezi

Să îmi apari vieța 'ntreagă,

Ca un simbol, că 'n lumea asta

Doar tu mi-ai fost și mie dragă.

O O O

* Discursuri pag. 36.

CĂSNICIA LUI LUDOVIC PETRESCU

de ION AGÂRBICEAN

— 11 —

IX.

Astfel trecuse luna Noemvrie și jumătate din Decemvrie. Șuerul vânturilor dela miază-noapte în zilele de toamnă târzii, nu minți. Se pusese dela jumătatea lui Noemvrie un ger cumplit, dupăce înainte ninsese aproape o săptămână încheiată. Dl Karl Schuster venia însă regulat, de trei și chiar de patru ori pe săptămână în ulița teilor. Infășurat în blana lui enormă, aducea totdeauna un obraz și un nas vânăt ca de curcan. Părea că frigul îi cauzează chinuri adânci. Dupăce se încălzea, obrajii lui se lungeau, se diformau grozav. Ochii îi căzură adânc în grăsime, de un timp încoace. Dl Karl îmbătrânise tare în vreme de două luni. Părea că viermele a început să roadă deodată din diferite părți în acest putregaiu.

Se părea chiar că judecata lui se întunecă mult în timpul din urmă.

Ludovic eră pe calea de-a se împacă cu pierderea dragostei celei dintâi. Iși zicea, că va putea fi încă foarte fericit și fără îmbătarea aceea a simțurilor, care-i umpluse sufletul în zilele din naintea cununiei, care se evaporă așa de repede după căsătorie. Farmacia, simțământul de stăpân care începuseră să-l înfioare, îl fericeau în măsură mare. Grijă lui pentru bunul renume al „Leului de aur“ se însută, și se simțea întinerit, văzând că sufletul începe să i se umple.

Lucia așteptă zadarnic într-o sară de pe la mijlocul lui Decemvrie să vină cineva s-o conducă la repetiții. Ludovic eră ocupat la farmacie, chiar trebuiau să descarce o comandă nouă. Nici Prodan, nici Banciu nu se arătară. Lucia așteptă cu nerăbdare, până când abia mai eră o jumătate de ceas până la începutul probelor. Atunci se infășură într-o manta verzie, blănuită, își puse repede pălăria și eși. Mergea repede mărunț pe trotuarul lunecos. Credea că în drum va întâmpina-o cineva dintre membrii Comitetului aranjator. Însă nime nu-i eșise 'n cale, și Lucia se grăbiă tot mai tare. Pe la trecători omătul scârțâia sub ghețele sale mici ușoare, și globurile electrice însângerau, ori puneau un vâl subțire verziu-albastru pe luciul zăpezii. Deasupra pe cer scânteiau de ger stelele.

Când vru să deschidă poarta prin care eră intrarea în localul casinei, Lucia se opri deodată și rămase nemișcată: înaintea ei, în lumină, cu mâna pe clanța ușii stetea un strein, care rămase și el în poziția ce ș-o luase din clipa când, voind să închidă, zări pe Lucia apropiindu-se din colțul străzii. În clipa când Lucia își ridică mâna să deschidă, văzù în lumină o frunte înaltă, palidă, și sub sprâncenele dese doi ochi de tăciune, un negru mat, carți erau pironiți asupra ei.

— Domnișoara vrea să intre? întrebă o voce puternică, armonioasă.

— Da, zise Lucia, înfiorată. Avem repetiții.

— Atunci să-mi dați voe să vă conduc eu. Nu-s aprinse lămpile nici sub poartă, nici pe coridoare“ zise străinul cu aceeaș voce limpede. Și deschizând poarta, scoase din buzunar o mică lampă electrică și-i lumină Luciei.

Lucia îl urmă. Străinul, cu toată statura lui voinică, vâjnoasă, urcă ușor scările, părea că nici nu le atinge.

De câteva ori își întoarse capul cercetând dacă-i luminează bine Luciei, și aceasta văzută obrajii senini, cu linii hotărâte, încadrați într-o barbă neagră tinăre.

— Azi au fost ceva alegeri, mi se pare de vice-primar. Din bucuria obștească se vede c-au avut parte și servitorii dela casină“ zise străinul, apucând pe-un coridor.

— Da, zise Lucia, trebuie că s-a întâmplat ceva. Alte dați erau totdeauna aprinse lămpile pe vremea asta.

— Domnișoara vine des pe-aici? întrebă străinul mergând aproape de Lucia.

— De când s-au început probele pentru concertul dela Crăciun. Am promis să-mi dau și eu concursul“ zise Lucia, simțind o bucurie luminoasă că poate să-i descopere străinului ținta pentru care vine ea aici la casină. Nu cuteză și nu se îndură să-i spună că nu-i domnișoară.

Ajunseră la ușa salei. Străinul o deschise, să înclină înaintea Luciei, care intră mulțămindu-i. Dar el nu se întoarse, ci stângându-și lampa intră în sală și se amestecă în mulțime, fără ca Lucia să-l observe.

Lucia se duse drept spre scenă, ca totdeauna, unde erau adunați tinerii, domnișoarele și doamnele cari aveau un rol în concertul dela Crăciun. Nicio-dată nu primii cu atâta plăcere ca acum uralele, cuvintele măgulitoare, cu cari o întâmpinară din toate părțile.

— Azi a trebuit să vin singură“ le zise Lucia.

Am așteptat, încât eră aproape să întârziu. N-a venit nici dl Banciu, nici dl Prodan după mine.

— Azi s-au ospătat la banchetul noului vice-primar, doamnă. Au fost oficioși“ zise conducătorul corului.

Intr-adevăr cei doi încă nu erau de față.

Probele începură. Întăiu măestrul de cor împărți caetele de note, aranjă grupurile bărbaților ș-a femeilor, — aveau de executat un cor mixt, — apoi dupăce dădă mai multe tonuri dintr-o fluerice sclipicioasă, își ridică brațul și-l ținu multă vreme în aer, ca spre jurământ. Apoi îl repezi în jos, ca și când l-ar fi fulgerat de sus o lovitură năpraznică, și-n clipa aceasta melodia învié deodată. La sopran erau și fetețe tinere, cari cu gurile deschise, făceau impresia unor pui de păsăruici.

Dar bucata această eră cea mai grea din program, între corurile mixte. Conducătorul închipuia prin aer desperate tăeturi de sabie, se agită, ochii-i luau în toată clipa altă expresie. Trebui să oprească de multe ori cântarea, să repețească mereu unele părți, și când îi eliberă, șeză frânt de oboseală pe scaun.

Ori că în sara aceasta cântarea succese mult mai rău decât de obicei, ori că Lucia simțea cu mult mai limpede ca alte dați, dar până ce ținu repetiția ea află nenumărate greșuri, simți falseturi cari până atunci nu-i isbiseră urechea. Și îl compătimii din toată inima pe sărmanul dirigent.

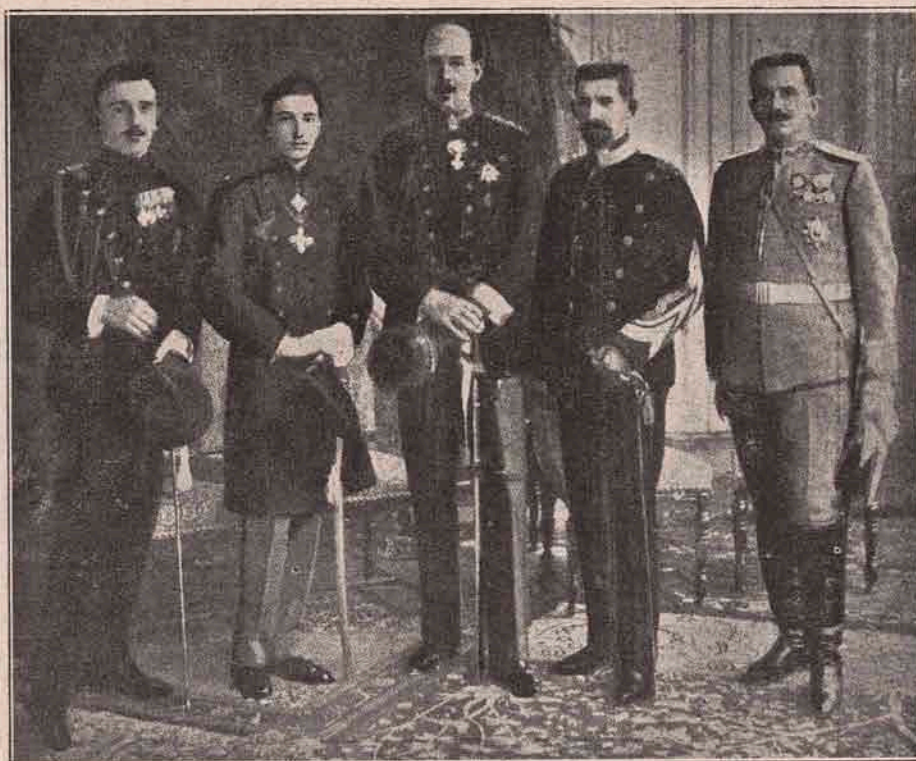
În vremea cât a ținut pauza, sosiră Prodan și Banciu. Iși cerură mii de scuze că n-au putut veni după dânsa, și Prodan blăstămă slugile cari nici acum nu aprinseseră lămpile sub poartă și pe coridoare.

Lucia simți o înfiorare ușoară când Prodan aminti de poartă și de lămpi. Văzută iarăș ochii de cărbune ai străinului ațântiți asupra ei.

— Pare că ești supărat maestre“ zise Banciu conducătorului de cor. Acesta nu răspunse.

Bombardarea garajului în care se refugiase banditul apaș *Bonnot*, despre care am scris în numărul 18 al revistei noastre. În zilele din urmă au fost prinși încă alți doi tovarăși ai lui Bonnot, cari asemenea s-au încuiat într-o vilă și dupăce au baricadat intrările au început un potop de gloanțe asupra polițiștilor. Vila a fost aruncată în aer cu dinamit, și apașii numai morți au ajuns în mâna poliției.

Moștenitorii tronurilor din peninsula Balcanică

Aleksandru
Sârbia

Boris
Bulgaria

Constantin
Grecia

Ferdinand
România

Danilă
Muntenegru

— Și poate fi“ zise Lucia. Corul acesta înaintază foarte cu anevoe.

— În clipa asta conducătorul sări de pe scaun și bătând în palme chemă corul de bărbați.

Lucia ascultă. Acesta mergea mai bine. Mai ales basul eră puternic, desăvârșit. Lucia ascultă neclintită: nici o voce dintr-a coriștilor nu sămănă cu a străinului.

Apoi o rugară pe Lucia să cânte. Totdeauna după cântecul ei repetițiile mergeau mai ușor, și maestrul de cor își pierdea mai greu paciința.

Lucia din celea dintâi adieri ale arcușului, simți că azi va cânta o romanță senină, visătoare, fără nici un picur de durere. Pleoapele ei nici nu se lăsară de data asta asupra ochilor senini, ci dimpotrivă aceeaș părăură mai mari, mai umezi. Romanța într-adevăr însenină sufletele tuturor, și unii ochi priveau chiar cu nedumerire la Lucia.

Însă ea, deși cu ochii mari deschiși, nu vedea pe nimenea. Își plimbă privirile prin sală, în neștire, când deodată la spatele unei dame cărunte, zărise cei doi cărbuni așanțiți asupra ei. Arcușul i se oprî brusc, și ridicându-se, foarte palidă, zise maestrului de lângă dânsa: „Din bucata asta cred că e de-ajuns“.

— Cum voiți, doamnă. Noi am fi ascultat-o bucuros până mâne. Și el se ridică îndată, adunându-și prin bătăi de palme, cântăreții.

Lucia se apropiă de Nicolae Banciu și începî deodată să converseze cu el, foarte agitată.

— Ți-ai petrecut bine la banchet, domnule Banciu?

— Așa printre ele doamnă. Unde-i societate prea mare, niciodată nu-ți poți petrece nu știu cât de bine. Apoi a și ținut prea mult.

— Dl primar cel nou, e om plăcut? întrebă Lucia.

— Viceprimar, doamnă. Noi slujbașii cunoaștem pe șefi după ce își încep slujba. Dar cred să fie om cinstit. Eu un om de șasezeci de ani.

— Nu-l cunosc“ zise Lucia, dar cred că e străin.

— Da, din partea asta nu mai încape nici o în-doială. Șvabi, poleci, ruteni, orice, numai român să nu fie. Asta-i lozinca la orice alegere prin orașele noastre. Banciu băgă de seamă că Lucia, în vreme ce pareă că ascultă cu multă atențiune cuvintele sale, din când în când aruncă prin sală, în aceeaș direcție, priviri furișe. Crezî chiar să-i fi descoperit o anume tremurare în glas, pe care n-a observat-o până acum la Lucia.

— Așa-i domnule Banciu, ai dreptate. Nu numai în orașele mari, ci și în cele mai neînsemnate din provincie, răsună această lozinică. Și nu știu, trebuie să ne plângem tare din cauza aceasta?

— La tot cazul, doamnă. Disprețul ce ni-l arată străinii cu orice prilej, trebuie să ne revoalte.

— Te rog de ceva domnule Banciu“, zise Lucia schimbând fără nici o trecere șirul conversației. „La spatele doamnei Popovici este un străin. Nu-l cunoști“?

Banciu cercetă prin sală. Află numai decât pe doamna Popovici și descoperî la spatele ei, doi ochi cari luminau într-un negru mat. Fața nu i-o putî

zări bine. Banciu se ridică, și numai decât se așează iarăș.

— Ei, doamnă Lucio, dumneata ai ochi buni. Acela e un bărbat frumos. E Tudor Dănescu, judecător într-un mic oraș de provincie.

Lucia sorbi dulceața acestui nume, ca și când i-ar fi ajuns la buze o undă răcoroasă de vânt parfumat. Dar lui Banciu îi răspuse cu liniște.

— Te-nșeli, domnule Banciu. Domnul acela m-a condus în sara asta, în lipsa dtale. E drept însă că numai dela intrarea casinei și până-n sala asta. Nu pricepi?

— Nu pricep nimic.

— Ei bine. Eu am venit singură astă sară. La poartă, când să întru mă întâlnesc cu domnul acesta, care-mi ofere lampa lui electrică să pot urcă scările. Cum ști, lămpile n-au fost aprinse astă sară.

— Da, acum înțeleg, zise Nicolae Banciu, aruncând Luciei o privire bănuitoare. Așa dar dta-l cunoști. Atunci n-a mai fost de lipsă să-ți spun eu că-i bărbat frumos.

Lucia nu răspunse. Chiar o chemă o prietenă să-i prezinte o sorioară de curând sosită dintr-un internat.

Tudor Dănescu îndată ce se isprăviră repetițiile, se apropiă de Nicolae Banciu și-i zise:

— Te rog foarte mult, prietene Banciu, să mă prezinți domnișoarei cu care ai vorbit tu mai înainte.

— Care domnișoară? întrebă acesta cu mirare.

— Aceea în haină de catifea. Ce mai întrebare, cea mai frumoasă domnișoară dintre câte-s aici.

— Dar, dragă Tudore, aceea nu-i domnișoară. E doamna Lucia Petrescu, soția lui Ludovic Petrescu, companistul dela farmacia „Leul de aur“.

Tudor Dănescu părû mirat, tăcû puțin, apoi zise:

— Te rog să mă prezinți. Mai înainte i-am făcut un mic serviciu, și aș vrea foarte mult s-o cunosc.

Nicolae Banciu îl luă la braț și oprindu-se în fața Luciei, zise:

— Să-mi dați voe doamnă să vă prezint pe un cunoscut, pretinul Tudor Dănescu, judecător.

— Trebuie să-ți mulțămesc înc-odată domnule Tudor pentru serviciul ce mi-ai făcut. Lampa de buzunar e foarte practică“.

— Și eu, la rândul meu, mă simt foarte fericit doamnă că am putut să vă fiu de folos. Aici nu e atâta nevoie să porți lămpi de buzunar. Dar acesta e un obicei dela noi din provincie.

— Stați la provincie? întrebă Lucia.

— Da, doamnă. Intr-un orașel la poalele munților. E aproape numai un cuib, dar cu atât e mai curat și mai liniștit.

— Așa dar dta ești numai în trecere prin orașul nostru?

— Nu, doamnă. Am venit de-o săptămână și mai rămân până la sărbătorile Crăciunului. Sunt trimis ca să ascult aici un mic curs.

— Așa dar până la sărbătorile Crăciunului“,

zise Lucia cu bucurie. „Dta ai putea să ne ajuți la concert. Avem forțe puține la tenor, și crede, că dta ai un tenor de prima calitate.

— Și de unde credeți asta, doamnă, întrebă Tudor Dănescu privindu-i cu admirație gâtul alb și plin. Lucia simți căldură celor două pete de întunerec, și zise fdarte vioaie.

— Din cum vorbești, domnule Tudor.

— Și dacă cineva are glas plăcut în vorbire, urmează să aibă și voce?“. Acum celea două pete astupară par-că vederile Luciei.

— Cu siguranță, domnule Tudor“, zise ea și simți cum îi străbătură trupul întreg fiori de plăcere adâncă.

— Dacă va fi și dl maestru de cor de părerea dtale, eu n-am decât să mă supun. Mie mi-ar cauza o nespusă plăcere.

— Intr-adevăr dle Tudor? Atunci am să-i vorbesc domnului magistru“. Și Lucia se ridică ușoară, sprintenă să-l aducă pe dl conducător.

Tudor Dănescu privi în urma ei, și sorbiă parfumul îmbătător care rămase în jurul ei, în aer.

— Trebuie să-l probăm mai întâiu doamnă. Mi-ar

E interesant chipul ce-l arătăm aci. Sunt puse lângă oaltă luntrea cu vintrele a lui Columbus și o corabie de azi. Pânăcând vieața pe luntrea lui Columbus eră cu totul pusă la voia întâmplării; o corabie din zilele noastre e absolut stăpână pe valuri și numai în cazuri rare, din ne-băgarea de seamă a oamenilor se 'ntâmplă să se cufunde.

părea nespuse de bine dacă am afla un tenor de prima calitate" zicea maestrul apropiindu-se de Lucia.

— Domnule dragă, aici toți cântăm. N-ai să te jenezi de nime. Te rog spune scala după mine“.

Însă Tudor Dănescu surâse, nu spuse scala, ci începî îndată o parte de tenor dintr-un cor bărbătesc. Maestrul rămase uimit, apoi în ochii lui se adună tot mai multă căldură.

— Dar ne-ai căzut din cer, dle Dănescu. Un tenor ca dta și-s mântuite trei cântări din program.

— Nu v-a căzut din cer — zise Lucia cu fața strălucitoare de bucurie, ci eu l-am descoperit.

— Într-adevăr, dacă-mi puteți lua folosul, zise Tudor, tot meritul e al doamnei Lucia!“

Încă nu i-a spus pe nume: Lucia, pân' acum. Și ei i se părea că numele acesta e nou, e plin de farmec, că nu e numele ei.

— Așa dar de mâne sară te rugăm și pe dta, domnule Dănescu. Noi suntem înaintați în cântări, dar dta le vei învăța cu siguranță foarte repede.

— Numai nu trebuie să-l facem prea încrezut, domnule dirigent“, zise Lucia.

Când se despărțiră, când îi atinse mâna, Luciei i se urcă tot sângele în față, și apoi îl simți multă vreme alergându-i arzător prin trup.

Lucia, acasă, nu-și putea da seama de simțămintele cari o stăpâneau. Vedeă însă mereu cele două pete de întunecare așintite asupra ei, auziă vocea aceea limpede, armonioasă, și din când în când îi veniă fără-voe pe buze numele acela dulce „Tudor“. Dar în sara aceea fu cu mult mai plăcută ca de obicei și cu Ludovic și cu dl Karl. Eră voioasă, glumea, cântase în violină, încât Ludovic, care eră mulțumit și cu profitul de pe jumătatea lunei, nu se putu stăpâni, și ridicându-se de lângă dl Schuster, se apropiă de Lucia. Voi s-o îmbrăçozeze, însă Lucia se feri repede, îl împinse cu mâna și zise, simțindu-și inima înghețată: „Lasă Ludovic“.

Gestul acesta-l însufleși pe dl Schuster, care-i aruncă priviri de ucigaș lui Ludovic când se apropiase de Lucia.

— Bravo, doamnă Lucia, bine-i faci. Omul acesta nu e niciodată mulțumit.

Însă Ludovic se așeză iângă dl Karl, foarte amărât. Fruntea i se brăzdase mai adânc, și creșele tot mai mici i se ridicaseră până sus pe chelie.

— urmează —

O O O

Glamo...

*De ce plângi, de ce te zbați?
De ce blastemi tu mereu,
Suflete trudit al meu?*

*Năbușește-te și taci!
Crezi tu, că golgota ta
Ți-o nștelege cineva?*

Vasile Stoica.

O O O

Cincinat Pavelescu și Cerna

— DARE DE SEAMĂ —

Sunt doi poeți de talent prea puțin populari la noi în Ardeal. Numele celui dintâiu nu e tocmai așa de necunoscut, deoarece în vara anului 1911, când s-au aranjat seratele literare în Sibiu și Arad, presa noastră îl anunță printre cei dintâi scriitori, cari vin să ne samene frumosul în suflet. Numele lui romanic: maestrul Cincinat, a străbătut repede în public, dar scrisul lui mai puțin. Chiar să fi vrut cineva să-l cetească, ar fi recurs zadarnic la ajutorul librărilor, căci Cincinat Pavelescu a fost până de curând poet fără volum. Un sfert de veac a scris poetul, sămănând versurile sale scânteietoare prin saloanele și prin cafenelele din București, ca trubadurii evului mediu, cu graiu viu. Madrigalele și epigramele sale, deveniseră în timpul din urmă o bogăție literară comună, și sute de suflete admirau pe poetul mic de statură, cu ochii scânteietori de negri, care a cucerit mai mult, ca oricare preot al muzelor, inimile plăpânde și visătoare. La urmă lumea devenise nerăbdătoare și-i cerea lui Cincinat Pavelescu volumul. Chiar și în presă s-a vorbit despre asta, dar orice cerere a rămas multă vreme fără răspuns. Și, poate, trebuia să mai așteptăm mult după volumul poetului, dacă în vara trecută nu se găsește mecenatele C. Pariano, care scoate pe spesele sale volumul de poezii alui Cincinat Pavelescu...

Volumul lui *Cerna* apare cu un an mai înainte, în 1910, și a fost cea mai de seamă noutate literară a anului. Poetul fără nume, a devenit deodată renumit, și poeziile lui scrise cu un avânt poetic, cum nu s-a prea scris la noi, a răscolit odată toată suflarea literară românească. Adusesese ceva nou în literatură: o formă nouă plină de avânt și frumuseți poetice răpitoare. Criticii de ocazie, vorbeau despre volumul noului poet, uitând pentru un moment fermecătoarele balade și idile ale lui Gheorghe Coșbuc, și poeziile lirice și pline de fond social ale lui Vlahuță, ca despre cele mai fermecătoare versuri, ce s-au scris dela Eminescu. A fost poate exagerată nițel afirmația, dar în estazul noutății cu desăvârșire de explicat...

Un fapt constatăm: *Cincinat Pavelescu* și *Cerna* sunt doi poeți într-adevăr talentați, azi în viață. Lirici amândoi, se deosebesc mult totuși, și fiecare are note proprii, pe cari zadarnic te trudești să le afli la celalalt. *Cerna* e sufletul zvăpăiat, care se mistue în flăcările drapostei și dă expresie sentimentelor sale în versuri sonore, cari au o muzică dumnezeiască. Avântul, caracteristic adevăraților poeți, cari simțesc fiecare vorbă ce li se zmulge din suflet, îl are în măsură mai mare, ca oricare scriitor al nostru. În toate poeziile lui găsim aceeași notă de spontaneitate, de căldură, care te frapează și te face să nu simți alte neajunsuri, pentru remarcarea cărora trebuie să ai ochi critici. Tot ce-ți bate la ochi e poate repetiția multă, une ori până la banalitate, a exclamării: O! Cetiți poezia lui: *Noapte*,

acest juvaer al volumului, care singură merită să ridice și să susție numele lui *Cerna*, și aflați toate calitățile, necesare unui poet de seamă. E o apologie a iubirei fără de hotar și a așteptării după iubita, care va veni „mâne” iară, turnată în versuri de bronz, neperitoare, ca iubirea. E atât de înălțătoare „povestea aceasta tinăra”, pe care „amintirea prinde s-o deșire” și poetul e atât de fericit, cum nici închipui nu se poate. Citez:

*Eră 'n amurg. Pe drum nici o vieță...
Doar doi înfiorați, în pasuri line
S'au strecurat subt plopul cel înalt —
Ș'atât de-aproape se priveau în față,
Că fiecare se vedeă pe sine
În ochii celuilalt.*

*Dar ochii ei curând în jos căzură...
Întâi a sărutat-o el pe gură:
De-pururi gura dulce, ca de-albină,
Să înflorească 'n zâmbet de lumină!...
Apoi — din nou pe gura ce sta mută:
Să spuie numai vorbe dulci și glume!
Apoi pe ochi: să nu mai vadă 'n lume
Decât pe fericitul ce-i sărută!...
Pe urmă? N-a fost vis, ci o furtună
Ce zguduie adânc, adânc răsună...
Orbi, fericiți, în clipele acele
Erau biruitorii sorții grele, —
Tot mai aprinse sărutări își dau —
N-aveau răgaz să cugete la ele,
Nici vreme să le numere n-aveau.*

*O, suflete! Doinește și tresaltă!
Tu, tu ești fericitul din povoste!
Iar răzătorul chip cioplit de daltă
E visul tău ș-a ta domniță este...
Tresaltă suflete al meu și cântă!*

Și în spasmul acestei iubiri nebune, când sufletul e numai „cântec și jăratec” ea — „chipul cioplit de daltă” îi rostește la plecare cuvântul sfânt „pe mâne:”

*Pe mâne! Iată șoapta fericirii
Ce mână clipele și mișcă sorii...
Pe mâne! Orișice ungher al firii
Îmi pare că repetă-aceste șoapte.
Destramă-te mai repede, o, noapte,
În drumul vecinicii!
De ce n-am aripile vijeliei
Să mă înalț la pulberea de stele
Și să le stâng, pe rând,
Subt fâlfâirea aripilor mele —
Să vie sfântul „mâne” mai curând!...*

Acesta e poetul *Cerna* și aceasta e poezia sa. Original în descrierea dragostei și mai lapidar, mai fermecător, ca alți lirici ai noștri, a creat în poezie avântul neîntrecut până acum, pe care nu-l mai găsești decât poate în versurile naționale ale poetului Goga. Iubirea lui e curată și senină și nu e un prilej de du-

rere, ca pentru nemuritorul Eminescu, ci mai degrabă un prilej de înălțare. Stăpân desăvârșit al tehnicii poeziei, are comparații originale și metafore de o frumseță rară. La sfârșit caută efecte, cari zguduie adânc și storc admirația cetitorului... Printre poeziile erotice are presătate și subiecte din biblie și naționale. Dar puterea din aceste poezii nu e la culmea celorlalte și, tot ce distingem în ele, e forma și frumsețile poetice...

Dela poezia lui zgomotoasă, în care se zbate cu vuiet nebun pasiunea, e adevărată plăcere să treci la poezia mulcomă, domoală și sentimentală a trubadurului *Cincinat Pavelescu*. Cum deschizi volumul elegant, autorul îți pune sub ochi biletul de recomandare și te previne cu vorbele:

„În fața casei mele te afli. Intră dacă
„Măcar odată vieța un dor ți-a sugrumat,
„Și-n chinuri al tău suflet, de-a trebuit să tacă,
„Aici vei ști cât doare un țipăt nestrigat!”

Și de fapt toată poezia lui, în contrast cu a lui *Cerna*, e un țipăt nestrigat, e o ușoară poveste spusă în surdină, sfășietoare și dureroasă. Dacă cetind pe *Cerna* te însufletești și simți, că inima i-a avânt, *Pavelescu* te înduioșează, îți strecoră în adâncul cel mai ascuns al sufletului noianul părerilor de rău, și-ți împinge pe nesimțite sub pleoape lacrimile. În fiecare vers a lui găsești ceva din propria-ți vieță și 'nlănțuirea e tot mai puternică, și tot mai cuceritoare. Pe dinaintea ochilor se 'nșiruie povestea tristă a unei iubiri fără noroc, pe care ai țesut-o și tu poate în nopțile sfinte ale unei primăveri din tinereță. Simți toată vorba și recunoști, că nu mai ai nimic, decât poate un dram din dragostea de altădată, pe care o păzești acum cu sfințenie, căci de asta ai nevoie, și ai datorință, ca pe aceasta s-o dai așteptatei...

Poezia lui *Cincinat* e a sufletelor stinghere, a celor copii, cari visează mergând pe drum și făuresc noaptea subt lampă visul unui amurg de iubire.

Dupăce ai cunoscut toată vieța aceasta sentimentală, dupăce ai admirat „ochii adânci ca un păcat, ce ascund sub gene de 'ntuneric, un vis, în negrul lor misteric, de-apururi alb și nepătat” și dupăce ai privit în „ochii cu ape de smarald” și în cei „măriți de suferinți”, și ar fi să-ți alegi dintre ei, ți-ai alege „liman al zilelor pribege” „ochii cari plâng”...

Trubadur și dintre cei mai de seamă, *Cincinat* a încercat să ne dea și câteva „lied”-uri, imitând într-o formă reușită pe *Henric Heine*. În aceste cântece e de-o fineță rară și are atâta subtititate, cum puțini dintre scriitorii noștri au. Romanțele și cantilenele din volum sunt bucăți de-o gingășie ușoară și curată, cari sub vraja clipei, îți sădesc în suflet melancolia unei fericiri de mult îngropată, care acum se trezește, dar nu mai are putere să te supună. Nu știi ce să admiri în aceste poezii mai mult: forma, ori sentimentul acela curat care e sădit în toate sufletele dornice de curățenia unei iubiri...

Din când în când cu o mare putere de evocare, în o singură strofă, îți prezintă romanul unei vieți în-

tregi, și zugrăvește pânze de-o frumseță artistică rară. Admirator și fire senzibilă, redă tablouri din natură în câteva versuri lapidare, cari ți se înfățișează involuntar înaintea ochilor.

Pe lângă poezii ușoare lirice, a scris fabule într-o formă impecabilă de un conținut adânc și de-o ironie atât de fină, că-ți evoacă un surâs gingaș fără de voie. „Mistrețul și porcul“ care încheie volumul e o caracterizare de situație dintre cele mai reușite.

Din volum cele mai frumoase pagini sunt *Serenăzile* și *madrigalele*. Puterea de a evoca părerile de rău și de a tălmăci sufletul cu simțirile alese, nicăiri nu se manifestă, ca aici. *Serenada* din acest capitlu va rămâne pentru multă vreme cea mai splendidă poezie de acest gen și modelul cel mai reușit. După ce în câteva versuri își reamintește de sările de vară, cu farmecul nopților senine de August, când îi cântă iubitei sub geamuri, zugrăvește tabloul de toamnă, și contrastul acesta e izbitor și dureros. Versurile acestea, în valoare și putere asemenea celor cetite din Cerna, e cea mai frumoasă pagină, pe care pot să o prezint.

*Vin și astăzi, din chitară
Să-ți mai cânt, ca astă vară
Serenade,
Însă vai, găsesc în poartă
Frunza moartă!
Toamna cade!*

*Ploaia cerne; ceața deasă
Tristă, umedă se lasă,
Pe cărare e noroi
Și sub zarea cenușie
Toamna rochia și-o sfâșie
'n pomii goi!
Sub balcon când se ridică
Glasul meu pătruns de frică
Dela geamul tău iubită
Pică-o floare vestejită.
Atunci inima-mi se frânge
Și-un ecou departe plânge!*

Acesta e Cincinat Pavelescu. Ca și Cerna, a dat literaturii noastre un volum din cele mai alese poezii, pe cari să le cunoască fiecare, e o datorință, care nu reclamă comentariu!

S. Bornemisa.

0 0 0

Răvaș

*Primește-ți dar scrisorile 'napoi. —
Ce rost mai are, să le țin la mine,
Când zimbetul de-acum și-așa-i minciună,
Când sufletele și-așa ni-s streine?!*

*Mă cerți că-s rău, că clipele trecute
Nu mai au nici un preț în ochii mei, —
Dar, dacă soarele răsare 'n larguri,
Mai știu eu oare-un biet luceafăr ce-i?*

Vasile Stoica.

0 0 0

TRAIUL NOSTRU

Volumul lui Ciocârlan cu această titlă a apărut întâia oară la noi în Ardeal, acu-s vre-o 6—7 ani. Carte bună, — care se poate celi și trebuie să se citească — s-a trecut repede și acum o avem din nou în editura Minervei. Ciocârlan e unul dintre cei mai simpatici scriitori din generația nouă, și 'n tot ce scrie, dovedește o mare putere de observație și ni se prezintă ca un cunoscător de întâia mână a vieții dela țară, a „traului nostru“ ca neam de țărani. În loc de apreciere mai pe larg a scrisului lui Ciocârlan, reproducem aci din volum bucata de mai jos. — Prețul 2 cor.

CINĂ

E sâmbătă sara. Săptămâna de muncă oboșitoare la câmp, departe de sat, s-a încheiat; și-acum, încetul cu încetul, lumea s-adună pe-acasă. Ulițele pustii de-atâtea zile, se trezesc în scârțâitul carelor și îndemnul la drum al cărașilor, — iar bătăturile mute și îmbruenite răsună acum de gura stăpânilor, de mugetul vitelor și lătratul de bucurie al cânilor, rămași singurii păzitori ai târlelor...

Târziu, în răsăritul luni, sosește și Tudor cu ai săi...

Carul încărcat cu coceni verzi, adunați pe urma

Haină, după cea din urmă modă din Paris. Seamănă întrucâtva cu crinolinul și tinde a se desvôlta într'acolo.

prășitului, se oprește în drum. Românul trudit, cu oasele aproape țapene de muncă, se mișcă încetișor, lăsându-se jos de pe maldărul moale. Deschide poarta larg în laturi și boulenii, fără să mai aștepte vreun îndemn, trag drept lângă prispă...

Tovarășii din car, biruiți de oboseală, au adormit și nici nu știu că-s lângă pragul ușii...

Tudor dejugă boii și se duce de-i bagă la esle, unde le-aruncă un braț de verdeță...

Se 'ntoarce apoi în jurul alor săi. Ce liniștit dorm cu toții... Micuții, doi au ațipit lângă pieptul mamei, iar ceilalți patru, mai mărișori, ascunși în maldării din coșul căruței, mai nici că se zăresc!

Se gândește cum ar putea să-i ducă pe-un așternut de pe prispă, fără ca să-i mai deștepte.

De s-or trezi, își strică somnul și-și aduc aminte iar că li-i foame...

Mălai nu le-a mai rămas nici o mână și i groază de atâtea guri care trebuiesc săturate...

S'apropie încetișor de nevastă și-o clatină.

„Ei soro, scoală, căci uite am ajuns acasă.

— Cum, demult?... și eu am înțepenit ca un butuc...

— Mișcă-te mai încet și cu gura mai domol, căci s-or trezi iar plodurile și ți-or cere mămăligă pe care n-o avem.

— Văd că-s adormiți toți... Poate i-om da jos binișor și nu s-or mai trezi...

— De aceea zic și eu...“

Dochița se ridică încetișor într'un cot și cearcă să scoată făța din gura celui dela pept... Copilul însă simte, scâncește și caută făța cu gura. Altul de lângă el se întinde, se întoarce pe ceea parte și pornește pe plâns. Începutul s-a făcut... Cocenii din car foșnesc și ceilalți se ridică unul câte unul. Se șterg somnoroși la ochi și scâncesc pe rând:

„Mamă, mie mi-i foame... Tată, mie mi-i a mâncă! Mamă...“

Tudor, descurecând bota și ceaunul din chilna căruței, se scarpină în cap amărât, iar nevasta, blâstămând, îi scoate pe câte unul din culcușul cald de coceni și-i aruncă pe prispă.

„Ei omule, ce ne facem cu ei? Noi ca noi, om răbdă, dar ei ce știu?... De nu le-om ostoiă foamea cu ceva, ne cântă până mâne!... La urma urmei au și dreptate!... Azi i-am ținut numai cu minciuni... Ce-au mâncat ei?... De dimineață o leacă de apă îngroșată cu făină și câteva mâni de cireșe... Au răbdat cu nădejdea că le dăm acasă...“

— Așa-i, măi nevastă... Dar ce să facem dacă suntem năcăjiți?... De ce nu i-a dat Dumnezeu celor cari au de rămas, iar nu nouă năcăjiților?... Da știi una?... la repezi-te de mai scutură cea puțină, de vezi n-o fi mai rămas pe fund vreun strop de mălai, și eu m-oi duce s-adun o subțioară de știr și câțiva pumni de prune. Mămăligă o fi n-o fi, dar să le turnăm o oală de știr coala ca la niște flămânzi ce sunt!...

— Ba să zici, omule! Acu mi-am adus aminte

Haină după moda din urmă din Paris

că din mălaiul cumpărat, pusesem de-oparte împrumutul ce luasem dela alde vărul Costache. Facem mămăligă din el, căci doar n-o veni chiar mâne să-l ia.

— Bine c-o dat Dumnezeu să se găsiască o mămăligă de mălai la așa vreme. Ațâță focul atunci, pune de mămăligă și scoate făina la iveală, iar până una alta, eu le dau ceaunul să migălească la ciupitul cojii de pe el, doar or mai tăcea“.

Tudor sări pârlezul în grădină, iar Dochița luându-și micuțul la pept, intră în chilerul dela spațele casei unde știă că ascunsese împrumutul de mălai.

Cei cinci micușori flămânzi de pe prispă, tăcără ei câțva migălind la adunatul cojii, de pe ceaunul uscat, dar neajungând să se înfrupte toți, începură ceartă și țipete.

Focul aprins în grabă din vreascuri uscate arde în bătătura largă, potolindu-și lumina roșietică în albul nopții cu lună plină.

Deasupra, în pară, stă cumpănit ceaunul, pe brațul aplecat al cujbei. Mai la o parte, aburește oala în care aleargă în clocote borșul de știr.

În jur, în cercul de lumină, stau roată copilașii cătând cu ochii lacomi când spre oală când spre ceaun, învremece cănele, flămând și el, sta deoparte, pitit pe labe în burueni... S-ar da și el mai aproape de vatra unde miroasă a mălai, dar nu mai are loc

de pisica care dă ocol celor din jurul focului, miunând și ștergându-și blana când de unul, când de altul.

Ceaunul se umflă în fier și gospodina toarnă mălaiul întinzându-se pe deasupra micuților cari o pierd din ochi de dragă că le face „mămăliguță“. Mai jăruiește focul, așezând tăciunii, și ceaunul începe să fiarbă cu bășici ce sar departe împrejur. Copilașii împoșcați strâng piciorușele goale dela foc și le ascund sub cămășuțile zdrăntuite... Dar nici așa n-au scăpat... Stropii ferbiți sar mai departe pe mânușite, pe obraz. Goniți de ceaunul întăritat, câțiva mai micușori plâng mănioși, rostogolindu-se prin iarba de alături, iar alții nimeresc la blidul de pe masă. Prind fiecare câte o lingură și-apoi cam cu sfială se strecoară printre picăturile arzătoare și încep să iee „terciu“ din ceaun.

Cei supărați de pe delaturi se lasă de plâns și dau și ei năvală cu lingurile spre ceaun...

Tata, care ședeă mai la o parte pe-un buștean, aruncă vorbe mănioase:

„Fugi, nevastă, de mestecă mămăliga căci plodurile o isprăvesc înainte de-a se îngroșă. Ia uită-te la ei, fac a foamete, a sărăcie!... Par'că n-au văzut măligă de cine știe câte zile...“

— Îs copii, bărbate, ce să le faci?... Ei nu știu ca noi, trebuie să le dai!...“

Măliguța, turnată pe măsua joasă, rotundă, aburește momitor.

Rotogoale de aburi pofitori, se împrăștie pe deasupra strachinei cu borșul răcorit. Nevinovații infomețați, s-au adunat împrejur strigând veseli și bătând cu lingurile în marginea mesei; iar de sus, de deasupra, ochiul de lună plină privește cu jind la unul din copilași, care, biruit de osteneală și somn, a adormit în iarbă, ținând strâns la piept lingura cu care cercase și el să dea năvală la ceaun...

Pe măsua mică din bătătură bate vântul. Par'că nici n-a fost nimic pe ea. N-a rămas decât blidul gol în care tot se mai ciocnesc lingurile oaspeților în căutarea borșului minunat, care merge și fără tovarăsa lui mămăligă...

Toader și Dochita, care îmbucase și ei când și când stând în genunchi pe la spatele lor, tocmai când s-au sculat de și-au făcut semnul crucii, au luat de samă că unul a lipsit dela masă.

N-au auzit ei, să înfrupte cu ceva pe pisoii care le dădeă înconjur, asurzându-i cu mieunatul, ori pe Lăbuț cățelul care lătră rugător, dar mi-te să vadă lipsa micușului care adormise mai la o parte.

I. Ciocârlan

MISTERUL POETULUI

Roman de ANTONIO FOGAZZARO

Trad. din italienește de: D. TOMESCU

— 17 —

Pe când Topler senior mă duceă să-mi depun bagajul la omnibus, auzii dulcele glas, și mai stins ca de obicei, spunând ceva, care treziă împotriviri și tânguiri, mai ales din partea domnișoarei Luiza. Părea că miss Yves propune să se renunțe la prânzul din pădure, că se teme de vreme, sau că eră obosită. Bălăioara eră aproape cu lacrimi în ochi și oferă brațul fraților Topler, ca să ducă pe prietena sa; logodnicul, care, fără îndoială, făcuse pregătiri mari pentru masă, nu îndrăzniă să stăruiască și se uită năuc când la noi, când la miss Yves, când la merindele sale; acestea inspiră flegmaticului domn Treuberg, o neașteptată elocvență împotriva propunerii. Topler senior interveni cu obișnuita-i aprindere și mă vesti apoi pe mine, care stăteam puțin mai la o parte, că plănuitul *Maiwein*, aveă să aibe loc în pădure. Într'adevăr, văzui atunci strălucind de bucurie chipul domnișoarei Luiza, care cuprinse cu un braț mijlocul Violetei, îi sărută un umăr și alergă înainte sărind, trilurând și bătând din palme; apoi se întoarse iarăș la Violet, și într'un avânt de iubire îi spuse două versuri, dintre cari, pe cel dintâi nu l-aș fi înțeles nici odată fără ajutorul doctorului Stephan:

Du, mei flachshaarets Deandl,
I hab di so gern.

Aveam în fața noastră suișurile repezi spre Bahnhofswald. Miss Yves, îmi pare, că obosise mult. Logodnicul îi vorbiă mereu, îi vorbiă cu multă luareaminte și cu multă smerenie; înțelegeam că-i mulțumia, că-și cereă iertare și că-i îngănă un cuvânt de iubire.

Am acum, dinantea mea, câteva frunzișoare uscate, câteva flori înegrite de *Waldmeister* din pădurea dela Eichstätt. Numai în lumea nemuritoare a gândului omenesc, frumsețea și tinerețea naturii trăesc și devin și ele nemuritoare. Dacă-mi închid ochii, văd vie în sufletul meu floarea aceea albă pe care Topler senior și dl Treuberg mi-o arătară în cele dintâi umbrișuri de fagi. Simt mireazma ei blândă, în mireazma mare și puternică a pădurii, aud zvonul pițigoilor și-al sturzilor, glasurile și rasetele domnișoarelor aplecate înaintea noastră, căutând *Waldmeister*, în verdeța adâncă a pădurii. N'aud însă și nu văd pe Violet, care vine în urmă cu logodnicul ei. Doamnele, aci apar pe câte-o muchie de coastă, aci dispar în câte-o adâncitură, scot strigăte de bucurie la fiecare cucerire nouă, și ne întreabă mereu despre logodnici.

Doamna Treuberg strigă soțului să vadă dacă nu cumva miss Yves se simte rău. Dl Treuberg, care tocmai se oprise să răsufle puțin și să-și facă vânt cu batista, luă un aer de mahnire și coborî.

— Acum îi va fi greu să urce din nou — îmșopti doctorul Topler. — Vă rog, ca pe acest escelent

domn Treuberg, să nu-l luați drept un esemplar al națiunii germane!

Își ridică mâinile în sus, și cu capul plecat în jos, dete drumul unui râs grăbit și îndesat.

— Mai degrabă luați-mă pe mine — zise el apoi — sau pe fratele meu, deși ne deosebim tare mult unul de altul!

Se uită în jos. Nu se vede încă nimeni.

— Germanii sunt, uneori, buni și răbdători — adăogă el — ca o cămilă; alteori, se îndrăgostesc ca cine știe ce altă vietate mai romantică. Aceste două laturi ale caracterului german le are fratele meu.

Dvoastră îl vedeți: când te uiți la el, pare plin de bere; în realitate însă, el e îmbătat cu farmec de lună. Cât despre răbdare, aveți să-l vedeți acum suind cu miss Yves într'un braț și cu dl Treuberg în celalalt. Eu sunt deosebit, cu totul deosebit.

În timpul ăsta, domnișoara Luiza și sora ei căzuseră amândouă la neînțelegere, puțin mai departe de noi, în privința unor flori pe cari le culesese cea dintâi, și despre care cealaltă zicea că nu sunt *Waldmeister*. Vorbele bălăioarei păreau acum niște mici lovituri de cioc. Râdea, dar cred că mai degrabă ar fi vrut să plângă. Chemară pe doctorul Topler, și deoarece, venind el, ajunseră să se certe în trei, chemară și pe fratele său și pe domnul Treuberg, cari numai ce sosiseră. În chipul acesta rămăsei, numai o clipă, singur cu miss Yves.

Ea, foarte palidă, cercă numai decât să strige pe doamna Treuberg, cu glasul ei dulce, care muriă la doi pași.

— Violet... — zisei eu. Nu mai adăogai nimic, dar cred că nici nu i-aș fi putut spune ceva mai smerit și mai plin de patimă. Fără să vrea, mă privi o clipă. Părea o privire aspră, dar eră plină de iubire. Se vede că ochii mei străluciră, pentru că se grăbi numai decât să-mi zică:

— Ceea-ce faceți, vă pare lucru cinstit?

O lumină îmi străbătù mintea și răspunsei cu hotărâre:

— Am să le spun.

— Doamne, nu! zise ea.

Nu fu cu puțință să mai vorbim; eram însă fericit de răspunsul meu și-al ei. Eră un farmec pătrunzător, să te vezi rugat de ea cu atâta neliniște, și să vezi că nu se simția sigură pe cugetul și pe viitorul ei.

Ne adunarăm cu toții pentru prânz, la câțiva pași de potecă, lângă o pată rotundă de soare, care strălucea pe iarbă, între fagi și între brazi, sub un ochiu de cer azuriu. La mijloc, se aflau niște buturugi de lemn înegrite.

Dl Treuberg destupă două sticle de Rudesheimer, iar domnișoarele introduseră, cu vârful în jos, două mănunchiuri albe de *Waldmeister*, cari trebuiau să moară așa, împrumutând vinului mireazma lor dulce și sălbatică. Pe când ceilalți se uitau cu luareaminte, ca la săvârșirea unei ceremonii sacre, putui să o privesc în voe pe Violet.

În ochii ei stăruia și acum acel neliniștit *nu*; ai mei trebuiră să răspundă *da*. Stătea jos, pe iarbă, și ținea între mâini umbreluța închisă. Își înclină capul, și-și împreună mâinile în chip rugător. Începui să vorbesc despre *Maiwein* cu domnișoara Luiza.

— Vinul și floarea — zise doctorul Topler — sunt două simboluri deosebite ale pământului nostru german, și noi facem din ele o singură poezie.

Nu numai în *Maiwein*, dar în toată priveliștea pădurii, plutiă o poezie, pe care drama cea ascunsă mă împedecă s-o gust atunci, dar care acum răsare din nou în mintea mea, în toată seninătatea ei. Așteptau cu toții, ca mirosul de *Waldmeister* să treacă în vin, iar eu vorbiam cu doamna Treuberg despre prietini nostri din Monaco. Ea își aducea aminte de zilele îndepărtate, petrecute cu ei, în micul oraș liniștit, de plimbările frumoase făcute în aceeaș pădure de acum, îmi zugrăviă copii, pe cari mai în urmă eu îi cunoscusem bărbați, îmi povestiă lucruri intime, familiare, plăceri și dureri, la care ea luase parte ca prietină a casei. Își aducea aminte de ideile și de sentimentele acestor ființe îndepărtate, și-i părea ceva nefiresc și cu neputință, să se afle aici fără de ei, să-i știe risipiți în lume, și nu înțelegea cum de pădurea poate să fie și acum tot așa de veselă, de verde și de mirositoare, și cum de pițigoii cântă și acum tot așa de vesel ca și în vremea aceea a tinereții sale.

Într'astea logodnicul Violetei și dl Treuberg scoteau merindele din coș, iar doctorul Topler vorbiă cu Violet. Violet îi puneă niște întrebări pe care nu le înțelegeam. Mi se părù însă că el îi răspunde ceva despre Muzeul germanic și despre tabloul lui Kaulbach. Îl întrebese ea în ce chip mă cunoscuse? Sau poate că vrea să vorbiască înaintea mea?

Iată însă pe domnișoara Luiza, sărind în vârful picioarelor, cu un deget la buze, chemând la o parte, prin gesturi, pe frații Topler și soții Treuberg, ca să le arate ceva. Rămăsei din nou, singur, cu miss Yves.

— Să nu spuneți nimic — șopti în grabă — înainte de-a fi vorbit cu mine. Nădăjduesc că voi avea putere! O, doamne! — zise ea, acoperindu-și fața cu mâinile. Apoi reluă: — Să stăm acum puțin de vorbă. Ne vom întâlni în casa Treuberg. Nu sunt de loc o perfidă, ci fac asta, pentru că știu că atunci când veți află, n-aveți să mai...

Nu putù să mai urmeze, și trecură câteva clipe până să se întoarcă ceilalți. În restimpul ăsta, tăcurăm amândoi. Știam că nimic nu m-ar fi putut despărți de ea, dar aluzia aceea la trecutul ei misterios mă umplù de-o amarnică și negrăită groază. În acelaș timp însă, gândul, că după această din urmă sfortare, are să se deie învinsă, făcea să mi se sbată inima cu iuțeală.

— Oh, Violet!, strigă domnișoara Luiza, venind înspre noi. — Să fi văzut două veverițe așa de draguțe! Alergau în sus și-n jos, printr'un copac, cu co-dițele lor drepte, și se opriau câte-odată uitându-se la noi, cu ochisorii și cu mutrele lor așa de dragălașe! Și domnișoara Luiza eră foarte dragălașe. Trup-

șorul ei sprinten aveă un farmec desfătător în mișcă-rile-i repezi, în care cea din urmă veselie copilărească se îmbină cu cele dintâi domoliri și cu cea dintâiu stă-pânire de sine a maturității, iar adevărul *Vergissmein-nicht* german înfloriă în ochii ei albaștri. Se așeză lângă miss Yves, începū s-o desmerde, să-i vorbească încet.

Îi eram atât de recunoscător pentru aceste alin-tări, neputând să-i trimit și eu nici măcar o singură privire de dragoste; și din aceeaș pricină, desmerdă-rile ei mă făceau să și sufăr. Violet îi strânse mâna și-i sărută părul.

Ea începū vorba întâi. Mă întrebă dacă cunosc Riviera. Aflai că ea petrecus câteva zile la Bordighera, pe când eu mă aflam la Ospedaletti, și că aș fi putut s-o văd, în fiecare sară, stând pe stâncile capului Sant Ampelio, cu fața îndreptată spre Franța, contemplând apusul. Eram gata să-i spun, că într-o sară, îmbătat de văpaia uriașă care împreună la un loc cerul și ma-rea, am săpat în stâncă cuvântul *Love*. Eră adevărat, dar m-am stăpânit.

Nici ea nu-mi spuse, că a săpat un nume, nu al meu, pe cei din urmă dintre pinii mici cari umbresc cărarea, acolo unde, ieșind dintr-o pădure de palmieri, urcă înspre vechea Bordighera, în fața mării, și că două zile în urmă, a încercat o impresie sguuitoare, aflând pinul acela izbit de trăznet. Ne plimbasesem amândoi între Ospedaletti și Bordighera, desdedimineța, în toiul lui Ianuar, văzusem luna palidă, spânzurată la apus, de-asupra colinelor cu maslini, și, străbătând cealaltă pădure de maslini, văzusem jos, în vale, prin frunziș, tremurând pe undele mării, nesfârșita dără de aur, pe care-o întinsese cea dintâi ivire a soarelui. Eu vorbeam cuprins de-o turburare adâncă. Violet mă înțelegeă, și glasul ei deveniă din ce în ce mai stins, uneori tremură. Ceilalți sorbiau cu luare aminte fiecare cuvânt de pe buzele noastre. Când tăcurăm, domnișoara Luiza suspină adânc, mărturisî, că un dor nemângăiat o mână înspre Italia, începū să spună versuri din Mignon și se întrepurse la jumătate.

— Dahin, dahin — exclamă doctorul Topler, în-vărtind în mână cele două sticle de Rüdeshheimer:

Möcht ich mit dir, o mein-Geliebter, ziehen *

Râseră cu toții. Ochii Violetei se întâlneură o clipă cu ai mei. A! nu vorbiau tot cu aceeaș prudentă, cu care vorbiseră buzele! Și-i întoarse numai decât aiurea, iar eu îmi simții trupul străbătut de-un farmec electric.

— Cât de frumoasă trebuie să fie viața acolo, zise bălăioara, cu glas de jumătate.

— Da — răspunse Violet, în acelaș ton, — eu însă aș vrea să mor aici.

— Și să trăești, nu? — îi zise logodnicul ei cu sfiiciune, căutând să-i prindă o mână. Violet și-o trase numai decât. — Da, da, — răspunse ea repede, ca și cum ar fi vrut să-l îmbuneze — și să trăesc aș vrea.

Dl Treuberg luă însfârșit parte la conversație, ex-primându-și părerea că *Maiwein*-ul e gata.

Limpedele Rüdeshheimer, împodobiț astfel de pă-dure și de primăvară, eră slab, apos la gust, dar îmi străbătea pieptul ca un jăratec și mă covârșia de bu-curie. Eram îmbătat de privirea aceea din urmă și de nădejdea, că într-o zi, voi strânge în brațe-mi pe Vio-let, soția mea, trupul și sufletul meu. Dintre ceilalți, numai Treuberg și doctorul Topler deșertau la vin. Domnișoarei Luiza îi eră milă de vin, din pricina flo-rilor de *Waldmeister*, și se mulțumiă numai să toarne.

În schimb însă, celorlalți le turnă cu multă dăr-nicie. Când îmi turnă și mie, doctorul Topler zise că nicăiri ca în Italia, nu aflase atâția oameni, gata să-ți toarne pe loc, unul după altul, câteva toasturi în ver-suri, și că ar trebui și eu să ticluiesc unul pentru dom-nișoara von Dobra. Primii, și mă retrăsei puțin la o parte. Îndată după aceea, auzii aclamându-se logodnicii. — Ciocnește! — zicea cu glas însuflețit doctorul Topler: haide bea! Nu puteam să văd, cătră cine vorbiă; dar nu eră greu de închipuit. Doamne, cât trebuie să fi su-ferit Violet, și cât eră de dureros și de dulee pentru mine, s-o simt!

Scrisei repede versurile, pe care nimeni nu le pu-teă înțelege decât ea. Ținură cu orice chip ca să le recitez eu; erau curioși de muzica lor. Fusei ascultat c-o tăcere religioasă de cătră această societate gravă și impunătoare. Chiar brazii și fagii păreau că stau în ascultare; numai dl Treuberg se folosi de acest prilej, ca să-și mănânce ultimul *Würtchen*. Toți ceilalți, afară de miss Yves, mă priveau cum recitez.

În cinstea ta, copilă blondă, eu sorb bălăiul vin
Zimbetul soarelui tău, mireazma colinelor tale;
Eu beau, și din adâncimea minții mele,
Văd răsărind ca din senin Rinul sfânt, coline;
Turnuri, vii și flori.
Eu beau și vinul mă arde, în ciudata-i văpae,
Și 'n sinul meu simt cum se aprinde o nouă inimă de poet.
Beau, și mă sărută o adiere, un suflet, un mister,
Care izvorește din cea mai dulce floare din pădure.

Violet fu rugată să traducă cu glas tare cele două strofe, și le traduse repede, punându-mă să repet fie-care vers. Numai cele două din urmă o făcură să șo-văe puțin. Traduse *mi bacia* cu *ich fühle* (eu simt), și gustai din această necredință a ei, farmecul duios de-a mă fi înțeles.

Admirai apoi, desăvârșita-i siguranță în rolul pe care și-l luase de a-mi vorbi și de-a mă face să vor-besc cu ea. Atâta putere de voință și de inteligență fu o adevărată revelație pentru mine, și fusei cuprins de un avânt de bucurie trufașă, și poate, pentru în-tâia oară, înțelesei cât de puternică aveă să fie îm-preunarea sufletelor noastre. O singură dată numai, își perdū stăpânirea de sine, făcându-mă să gust o nouă desfătare. Vorbiam despre literatură. Mă făcuseră să-mi mărturisesc îndeletnicirea mea, și profesorul Topler, a-decă logodnicul, îmi zise, făcând aluzie la toast, că de acū înainte aveă să mă inspire muza germană.

— O, nu! — exclamă Violet.

— urmează —

* Acolo, acolo aș vrea, să merg cu tine, iubitul meu.

Lungit pe divan...

Ce strâmtă 'mi pare odaia! Pe-reții ei reci miroasă par'că a muce-gaiu și aerul poartă între ei germe-nii plictiselii. Prin geamurile deschise vine așa ca o undă răcoritoare mi-rosul de flori și de miresme și, vrând nevrând, mi se 'ncuibă 'n suflet do-rul de ducă. Privesc la nori alburii, ce atârnă în văzduh ca niște uriașe stane de marmoră sură neclintită, și tabloul acesta mă ispitește să ies. Pe stradă nu umblă suflet de om, totul e atât de părăsit, de pustiu; geamu-rile caselor din vecini sunt acoperite cu perdele grele și nu-i nici o miș-care, nici un semn de viață. Mă lungesc pe divan și rămân dus pe gân-duri, privind afară spre bolta ce-rească. Mintește începe să-mi colinde prin codri înverziti, văd par'că văile încântătoare și, proptit într-o mână, par'caș ascultă cum prinde vântul să fredoneze prin frunzișul stejarilor. În liber, da, acolo în liber, ar fi cu mult mai bine. Cum aș vrea să mă strecur îngândurat printre brazii drepti, ca lumânarea, cu capul desco-berit! Dar nu pot, mi-e peste pu-tință să ies. Afară-i cald și n-aș putea străbate prin căldura asta până în pădure. Uf, căldura asta. Mă gân-desc numai la ea, și mă 'nfior. Și-apoi praful de pe uliți. Cum adie un vânticel alene, îți zboară în ochi, și se așează pe buze, îți umple hainele. Nu, nu mă 'ncumet să ies, mai bine aci pe divan, lungit așa comod și privind norii. Numai păreții acestia de n-ar fi, și răceala aceasta, și mi-rosul acesta de mucegaiu. Uite ce senin e cerul, ce frumoși sunt norii aceia albi! Totuș aș vrea să ies. O să mă duc repede-repede și dacă ajung în promenadă, de-acolo pădu-rea e de-o șchioapă. Da, o să ies.

Soarele a ajuns acum în dreptul ferestrii mele, și începe să trimită mă-nunchiuri de raze în odaia mea. Par'că le văd cum se târesc încet pe par-canul ferestrii, cum lunecă apoi încet și se coboară pe podele, apropiindu-se de mine. Inchid ochii de ju-mătate și privesc așa printre gene. Încă vreo doi pași și 'mi ajung la picioare. — Mintește mi se îngreu-nează din ce în ce și căldura se a-

propie mereu, par'că ar fi ceva viu, ușor, ce vine fără să i se audă pașii, dar vine. Mă uit la ea tot mai în-cordat, tot mai speriat, și cerc să mă ridic. Nu pot, trupul mi-l simt așa de obosit par'că aș fi prins rădă-cini. Pe pleoape par'că mi se lasă ceva greu, ca plumbul, și abia mai pot privi printre gene. Doar căldura o mai văd cum se apropie de pi-cioare, și mi se furișează pe glezne în sus, mai vie și tot mai vie, apoi nu mai văd nimic și nu mai simțesc nimic. O clipă întregă odaia se 'n-vârtește cu mine, pri creeri îmi aue un zgomot ca de iad și — somnul dulce mă ia în stăpânire. S. B.

*

Țărână de pe drum...

Regele Daniei, Friedric, a mu-rit, nu cum au obiceiul regii să moară. Regii adevărați mor în palatul lor pro-priu, încunjuțați de medici cu frun-tea lată, cu ochelari pe nas, și gravi, foarte gravi, ca niște atotștiutori și atotputernici. Și moartea aceasta a regilor se face de regulă cu multă paradă: în toată oara se dau comu-nicate ziarelor despre starea muribun-dului, câte bătăi are pusul, vorbește ori nu logoditul morții, e încă con-știu de sine, ori nu, și alte amănunte cari la urma urmelor ar putea și ră-mâne. Friedric regele Daniei însă, n-a avut parte de nici una din toate a-cestea. Om cuminte, cum cică a fost întreaga lui viață, a ieșit sara la plim-bare, și a căzut în mijlocul drumu-lui; un automobil sanitar l-a ridicat din stradă și l-a transportat într-un spital, ca pe toți morții, ce se gă-sesc pe drumuri. Asta s-a întâmplat într-un oraș din altă țară, în Ham-burg, unde domnitorul sosise în ziua aceea din Italia, de unde se rentorcea acasă după ce căutase zadarnic leac împotriva boalei, provenită din bă-trâneță, care-l mistuia clipă de clipă.

Nu știu cum, mie 'mi pare atât de frumoasă moartea asta a regelui Friedric. Are în ea ceva romantic: sosirea aceea incognito la Hamburg, pseudonimul dela hotelul Hamburger Hof, la care trăsesse regele cu familia, ieșirea la plimbare singur, după un vechiu obicei, moartea fără să fie recunoscut, în stradă,

transportarea lui la spital, iată tot atâtea momente romantice. Romantice bine înțeles, ca i s-au întâmplat unui rege, care tot atât de bine putea să rămâie în capitala țării sale, și să moară în mijlocul medicilor, pe perne moi de mătase și nu pe lespedeasă aspră de peatră. Lumea să miră și compătimizește pe nenorocitul rege, eu îl învidiez. A avut o moarte așa u-șoară și așa de senină. N-a suferit nimic din chinurile, cari premerg sfâr-șitului, n-a avut parte de torturile celor din preajma lui, cari în alte împrejurări s-ar fi bocit la patul bol-navului zile întregi, uitând că prin asta agravează starea celui pornit pe ducă, n-a simțit în sfârșit nimic-nimic din ceea ce se simțeste la trecerea din viață a unui om. În privința asta regele Friedric a fost fericit, a fost mare, a fost de fapt un rege, până la care nu străbate vaerul celor mulți și nenorociți. De aceea mie-mi pare într'adevăr frumoasă moartea regelui Friedric și eu îl învidiez.

*

Văduva Astor — o cunoașteți, e fosta soția a multimilionarului care a perit când s-a cufundat bietul Titanic — e azi la ordinea zilei în toată presa din lume. Bogătanul acesta i-a făcut o grozavă nedrep-tate, căci i-a lăsat prin testament nu-mai cametele dela atâta capital, cari dau vre-o 4 milioane la an, și i-a pus condiție, că dacă se mărită, nu mai capătă nimic, nici capitalul, nici interesele. Și vezi de-aici vrajba. Americanii strigă în gură mare, că asta-i o nedreptate fără pereche, francezii asemenea, și singuri En-glezii spun, că asta așa-i cu drept. Văduva trebuie să-i fie doar credin-cioasă răposatului și după moarte și dacă se mărită după altul nu-i mai compete nimic din averea răposatu-lui. Eu nu 'nțeleg, că de ce n-ar fi adevărat aceasta cu drept. Doar sunt chiar legi, cari dispun c-am așa ceva, că altcum câte văduvioare de-ale func-ționarilor nu s-ar mărită după moar-tea răposatului soț. Oamenii însă sunt ciudați, ce găsesc că-i cu cale la o lege, spun, că nu-i cu drept la om privat. Și văduva Astor nu-i de fapt de loc de compătimit. Adevărat, că-i nevastă tineră, abia de 22 de ani

— răposatul avea 55—60 — și nu mai 5 ani dacă nu se mărită, își poate aduna vreo 20 milioane avere, dar afară de asta ce zor de măritat are când ei e asigurată o viață așa de bine plănuită. Azi cele mai multe femei se mărită doar numai ca să poată ajunge la un trai liniștit, bun și lucos. Ei vezi, văduva Astor a ajuns la acest trai, fără ca să fie nevoită se mai supoarte pe deasupra și capriciile unui soț, și fără ca să fie nevoită să sufere sarcinile, ce le aduce cu sine o căsătorie. De ce-ar fi dar văduva Astor nenorocită, eu zău n-o înțeleg. Și dau cu socoteala, că nici ea însași n-o înțelege, și n-o înțelege la urma urmelor nici lumea aceea, care se girează acum de apărător al moralității văduvei Astor și de apărător al nedreptății ce i s-ar fi făcut. — Lumea însă așa-i făcută, ca să-și bată capul cu alții, și văduva Astor nu putea să nu fie luată în gură de lumea aceasta, mai ales, că-i abia de 22 ani și are patru milioane bani de buzunar pe 365 de zile.

În sfârșit am găsit și eu ceva, ce admir și de ce mă mir. E povestea inginerului Ursits, care înfipse deunăzi de trei ori pumnalul în peptul unei fete bătrâne, care îl necăjia mereu cu dragostea. Fapta aceasta are de altcum o poveste mai lungă. Ingerul cică ar fi cunoscut fata în vremi mai bune, pe când eră așa o fetișcană de vreo 18 ani, iar el eră student la tehnică. Și i-a plăcut pe-atunci, că pe la ochii ei nu se iviseră încă creștele acele, cari doar singure arată, că o femeie îmbătrânește, și nici în părul ei blond, ori mai degrabă negru, nu răsăriseră întâiele fire cărunte. Și i-a plăcut, trebuie că ia plăcut mult pe-atunci fata, că-i promisese că o va lua și de nevastă. Băiatul însă a isprăvit școala, a vârit în buzunar o diplomă, și-a luat o slujbă, și după asta de promisiune și-a cam uitat. Nu și-a uitat însă fata, că-l iubiă, îl iubiă foarte mult sârmana. Optsprezece ani i-a scris mereu și l-a făcut întruna să-și aducă aminte de jurămintele ferbinți

de dragoste, pe cari i le spusese în zilele de fericire. Și cică avea, acum pe urmă mai ales, o stăruință de fer în privința aceasta. Îl așteptă în tot colțul de stradă, îl așteptă la poartă, îl însoția la cafenea, și sârmanul om, unde-l ducea pasul, tot pe iubita lui o zărea, amintindu-i mereu de promisiunea aceea nenorocită și rugându-l să nu o uite, să n-o părăsească — și plângea, și se vaită nenorocita ființă. Ingerul însă nu putea să rabde toate acestea, și-o ocolea mereu și fugea de ea, ca de ciumă. Umbra ei însă se ivea în tot locul, la tot pasul, și dela o vreme i se ivea până și-n vis și nici durmi nu mai putea. Îl duria capu, căută se alunge vedenia, dar zadarnic, căci asta nu-i stă în putință. De teamă să nu înnebunească, ori crezând că-i nebun deja, în ziua din urmă, când fata i-a ieșit din nou în drum și-a început să plângă și să se târească în genunchi înaintea lui, a scos pumnalul și i-a răsplătit credința cu trei lovituri în peptul pe care poate de atâtea ori își odihniase capul.

După asta fata a ajuns în spital și medicii o s-o scape dela moarte. Aici a fost ascultată de un porcuror și sârmana femeie a spus, că ea nu cere pedepsirea aceluia, care voise s-o ucidă, că el a făcut fapta asta într-o clipă de nebunie, — și că ea și-a cum îl iubește.

Stau și mă gândesc: e inginerul nebun, ori e femeia asta bună? Ori poate nu-i nici unul? În cazul acesta eu înțeleg pe bărbat și înțeleg și pe femeie. Îi înțeleg, și până când pe el îl compățimesc, de ea mă mir și o admir. Mult trebuie că iubește ființa asta, ca să poată spune, că nu cere pedepsirea aceluia, care a prigunit-o și-a hulit-o și i-a împântat de trei ori pumnalul în pept, mult, foarte mult trebuie că iubește sau poate — și asta e mai verosimil — e o bună, și-atunci mi-e milă de amândoi.

Numărul proximo va apărea în 9 lunie, fiind acest număr dublu.

Scrisori dela Redacție

MANUSCRISELE NU SE ÎNAPOIAZĂ

Idea. Ne pare foarte rău, că v-am pricinuit așa mare supărare și regretăm din tot sufletul, că v-am dat anză să vă manifestați în scrisoarea trimisă, într-un stil atât de lapidar și neaș bogăția sentimentelor — de felul acesta. — Pe semne dv. sunteți certat nu numai cu legile poetice, ci și cu regulile buneicuvienți. Scrisoarea Dv. de altcum o păstrăm, ca un prețios document, de care posibil să avem vreodată nevoie.

I. C. „Doină“ e o încercare nereușită în formă populară, care nu ne îndreptățește să vă indemnăm să continuați. Totuși încercați și lucruri mai ușoare.

Abonat. Vă mulțumim pentru observarea binevoitoare și vom țineă cont de dorințele dvoastră.

R. Roman. Când vom avea rubrică „Casa și Moda“ le vom publica cu bucurie.

Rugăm foarte mult pe stimații nostri abonați, cari n-au achitat abonamentul pe cvartalul II. să binevoiască a-l achita.

GHICITURI

Ghicitura din numărul trecut au deslegat-o corect următorii: Reginafa Roman, Ioan Boș, G. Tiarină, Eugenia N. Russu, Victor Belu, V. Simonetti, Constantin A. Partene, Leontina Banciu, Lucreția Popovici, Emil Lupea, Aurora Telescu, Lucia Moșoiu, Gavril Pică, Iuliu Anghel, Ioan Pecea, Miți Stefănuțiu, Alexandrina Cibian, Remus Perian, Stefan Perian, Elvira Moța, Ioan Lucaciu, Octavian Anghel, E. Gherga, Letiția Țuca, Ilie Bârlea și Mircea Jivanov.

Premiul I-au câștigat: Emil Lupea, Orăștie; Alexandrina Cibian, Ceta; Ioan Lucaciu, Seliște.

Deslegarea e:

Curelușe unsă, în iarbă ascunsă.

Deslegarea ghicirii din numărul acesta să ni se comunice până în 2 lunie st. n.

